

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ
Факультет культурології
Кафедра менеджменту культури та соціальних технологій

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття другого (магістерського) ступеня вищої освіти
Освітньо-професійна програма «Менеджмент соціокультурних
проектів»

на тему: Організація дозвілля дітей молодшого шкільного віку в таборі
мистецтв

Виконала студентка Ольга КУЛЬКОВА
спеціальність 028
«Менеджмент соціокультурної діяльності»

Керівник: доцент, доктор педагогічних наук
професор кафедри менеджменту
культури та соціальних технологій
Наталія МАКСИМОВСЬКА

Кваліфікаційна робота допущена до захисту
рішенням кафедри менеджменту культури та соціальних технологій
Протокол № ____ від «____» 2022 р.
Завідувач кафедри _____ доц. Альберт ЦЕРКОВНИЙ

Харків 2022

ЗМІСТ

ВСТУП.....	2
РОЗДІЛ I. РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДІТЕЙ В ПРОЦЕСІ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	6
1.1 Культурне дозвілля та його значення у творчому розвитку дітей.....	6
1.2 Принципи та форми організації культурно дозвіллевої діяльності дітей молодшого шкільного віку.....	12
1.3 Особливості соціокультурного проектування дитячого табору.....	19
РОЗДІЛ II. АНАЛІЗ ПРАКТИЧНОГО ДОСВІДУ ДІЯЛЬНОСТІ ДИТЯЧИХ ТАБОРІВ: ЗАРУБІЖНИЙ ТА ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД.....	31
2.1 Діючі дитячі табори та організації дитячих таборів.....	31
2.2 Аналіз та пропозиції щодо виявлених проблем.....	43
РОЗДІЛ III. РОЗРОБОТКА СОЦІОКУЛЬТУРНОГО ПРОЕКТУ ЛІТНЬОГО ТАБОРУ МИСТЕЦТВ.....	49
3.1 Обґрунтування проекту.....	49
3.2 Умови ефективного управління проектом.....	50
3.3 Рекомендації щодо подальшого розвитку та поліпшення роботи літнього табору мистецтв.....	62
ВИСНОВКИ.....	63
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	64

ВСТУП

Організація дозвілля дітей молодшого шкільного віку в таборі мистецтв у сучасній соціокультурній ситуації постає як суспільно усвідомлена необхідність і є діяльністю спрямованою на фізичний, інтелектуальний і соціальний розвиток людини. Суспільство вкрай зацікавлене в ефективному використанні дозвіллевої діяльності в соціально-педагогічних цілях, так як дозвілля є основною сферою соціокультурної діяльності людини. В даний час існує досить велика кількість різноманітних форм організації дозвілля. Дозвіллева діяльність формує і розвиває особистість, а також творчі здібності людини.

Питання творчих здібностей людини завжди цікавило суспільство. У минулому була необхідність в освоєнні людиною творчості. Написання літературних і художніх творів, відкриття в сфері науки, створення нових винаходів, все це заповнювало потребу в розвитку культури людини. На сьогоднішній день проблема в необхідності творчих особистостей більш актуальна, ніж раніше. Під час інтенсивного наукового прогресу і технічного розвитку в житті з'являється більше труднощів і різноманітності. А також вона закликає людей діяти не за шаблонами і знайомим методам, а вимагає критичного мислення, маневреності, швидкого орієнтування, освоєння в новій ситуації і умовах, творчого підходу у вирішенні завдань різного масштабу. Беручи до уваги, що інтелектуальна діяльність у багатьох спеціальностях весь час збільшується, а більшість виконавських завдань віддається машинам, то можна сказати, що найбільш вагомим частиною людського інтелекту є його творчий потенціал, а можливості його розвитку варто визнати однією з найбільш значущих завдань у розвитку сучасної дитини. Фактично, всі накопичені людьми культурні цінності є результатом творчої діяльності людини. І те, як в майбутньому буде розвиватися наше суспільство, визначається творчим потенціалом підростаючого покоління.

На підставі вищевикладеного можна сказати, що розвиток творчих здібностей дітей є важливою і актуальною на сьогоднішній день проблемою суспільства, яке потребує неординарних творчих особистостей.

Творчі здібності-це індивідуальні якості людини, що визначають успіх в різних видах творчої діяльності. Творчі здібності слід розвивати саме в дитинстві, коли йде активне пізнання навколишнього світу, здатне активно розвиватися і творчість, що допомагає пізнавати цей світ і перетворювати його. У дітей творчий потенціал розкривається і розвивається під час дозвільної діяльності, поза шкільних занять. Найактивнішим періодом дозвільної діяльності молодших школярів є літні канікули.

Літо для молодших школярів - це в першу чергу, відпочинок від навчання, розрядка накопичився за рік напруги, відновлення сил і оздоровлення, прагнення до творчої самореалізації, розвиток індивідуальних здібностей, нові комунікації, розвиток в різних видах мистецтва, ігри, культури, пізнання, і інших сферах самовизначення.

Літній табір є однією з сучасних форм розвитку творчих здібностей дітей в літній канікулярний період. Щороку батьки, вчителі, педагоги шукають нові форми дозвілля для дітей. Вони намагаються знайти нову, унікальну форму відпочинку, і при цьому, щоб відпочинок був активним, пізнавальним і цікавим. Для держави так само вкрай важливо підтримувати розвиваючий і пізнавальний дозвілля дітей, інтерес до вивчення і пізнання нового. З цим завданням допоможе впоратися літній табір мистецтв.

За допомогою соціокультурне проектування створимо дитячий літній табір мистецтв. Проект дитячого табору мистецтв-це чудова можливість об'єднати талановитих, творчих дітей разом і дати дітям можливість максимально реалізувати творчий потенціал в різних видах мистецтва в поєднанні з повноцінним оздоровчим відпочинком.

Темою дослідження культурно дозвільної діяльності займалися: В. І. Бочелюк и В. В. Бочелюк, М. А. Аріарский, Ж. Дюмазед'є та інші;

дослідженням дозвілля дітей молодшого шкільного віку займалися: М. Б. Зацепіна, Т. І. Гончар та інші; досліджували дозвілля дітей у літній канікулярний період: М. Е. Сисоєва, Н. Ф. Дік та інші; дослідували творчі здібності дітей молодшого шкільного віку: М. О. Шматко, Т. М. Позняк та інші; дослідженням соціокультурного проектування займалися: В. М. Шкуркіна, В. В. Чижиков, Л. Яковлев.

Однак, проблема творчого розвитку дітей молодшого шкільного віку у літніх таборах залишається актуальною. Тому темою кваліфікаційної роботи обрано «**Організація дозвілля дітей молодшого шкільного віку в таборі мистецтв**».

Об'єкт дослідження - організація дозвілля дітей в сучасному соціокультурному середовищі.

Предмет дослідження - система організації дозвілля дітей молодшого шкільного віку в літньому таборі мистецтв.

Мета дослідження полягає в дослідженні проблеми організації дозвілля молодших школярів і розробці соціокультурного проекту літнього табору мистецтв для дітей цього віку.

Відносно мети дослідження сформульовані наступні завдання:

- визначити значення культурного дозвілля в творчому розвитку дітей;
- розглянути принципи і форми культурно дозвілєвої діяльності дітей молодшого шкільного віку;
- вивчити особливості соціокультурного проектування дитячих таборів;
- розглянути діяльність діючих дитячих таборів та організації дитячих таборів;
- проаналізувати функціонування та специфіку діючих дитячих таборів;

- запропонувати пропозиції щодо виявлення проблем у діючих дитячих таборах;
- обґрунтувати соціокультурний проект та визначати умови ефективного управління проектом;
- запропонувати рекомендації щодо подальшого розвитку та поліпшення роботи літнього табору мистецтв.

Практична значимість полягає у можливості реалізації задач поставлених у роботі через соціокультурне проектування літнього табору мистецтв, який спрямований на розвиток творчих здібностей дитини, засобом організації дозвілленої діяльності, а також у вирішенні важливих соціальних питань навколо даної проблеми засобами культури та мистецтва.

Для досягнення поставлених в роботі мети і завдань використовуються наступні методи дослідження:

- теоретичні методи застосовувалися при вивченні науково-педагогічної, соціологічної та методичної літератури, навчальних посібників та методичних рекомендацій;
- метод узагальнення застосовувався при вивченні різної теоретичної бази для формування більш об'єктивного висновку;
- за допомогою методу порівняльного аналізу розглянуто прогрес у досліджуваному питанні в аспекті вітчизняного та зарубіжного досвіду, проаналізовано основні положення в рамках теоретичної та аналітичної частин роботи;
- емпіричні базу дослідження складає розробка проектної частини роботи, у якій були використані методи аналізу CATWOE, метод Кіплінга, PEST, SWOT, матриця аналізу зацікавлених сторін проекту, джерела фінансування проекту та матеріальні витрати на проект.

Робота складається з вступу, трьох розділів, 8 підрозділів, висновків до 1, 2 і 3 розділів та загальних висновків; містить N сторінок тексту (без

додатків), 7 таблиць. Список джерел включає 47 найменувань літератури, 14 електронних публікацій.

РОЗДІЛ І. РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДІТЕЙ В ПРОЦЕСІ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1.1 Культурне дозвілля та його значення у творчому розвитку дітей

Дослідженням культурного дозвілля займалися: О. П. Бойко, М. М. Бровко, М. А. Аріарский, В. Кірсанов, Ж. Дюмазед'є та інші. У цілому вони вважають, що дозвілля-це, частина життєдіяльності дитини, яка є однією з основних і найбільш важливих для його розвитку. Кардинальні зміни в багатьох галузях життя людини викликали трансформацію в сфері дозвіллевої діяльності та соціокультурної ситуації. Найчутливішою соціальною групою до соціокультурних змін і нововведень є діти. Інновації можуть по-різному впливати на зростаючу дитину.

Організоване дозвілля служить для суспільно важливих завдань, підтримує особистісний розвиток в соціальному і освітньому плані, сприяє розвитку інтересу дитини до навколишнього світу, і до того ж це спосіб задоволення різних потреб дитини. А неорганізоване дозвілля, нерідко сприяє формуванню шкідливих звичок і як наслідок нездорового способу життя[27].

Дитяче дозвілля повинне бути культурно організоване. Це є найголовнішим завданням сучасного суспільства. На даний момент особливо гостро стоїть питання того, щоб діти навчилися захоплююче і плідно організовувати свій вільний час[10]. Під час групового проведення дозвіллевої діяльності формується ставлення до життя, зміцнюються дружні взаємини, засвоюються загальноприйняті правила моралі та етики поведінки, стимулюється трудова діяльність, підвищується ступінь інтеграції. За допомогою дозвілля різні соціальні інститути можуть впливати на звичаї і світогляд дітей[23].

Ґрунтуючись на цьому, можна зробити висновок, що дозвіллева діяльність – спосіб розвитку спілкування дитини, розкриття його творчого потенціалу, а також важливий інструмент для становлення особистості дитини.

Формується дозвіллевий час певним способом на організованій комунікації. Виходячи з цього, під час дозвілля здійснюється культурна, освітня і розвиваюча функції, а також має велике соціальне значення, і дозволяє людині розкрити фізичні, естетичні, духовні і моральні якості. Дозвілля засноване на матеріальній і духовній діяльності[5].

Отже, культурно-дозвіллеву діяльність необхідно організувати для дітей так, щоб вона природно влилася в їхнє життя, а так само допомогла б їм цілком розкрити свої здібності і зрозуміти себе.

Вивченням питань, які стосуються дозвілля, займаються діячі різних наук, але всі вони розглядають культуру дозвілля з позиції свого предмета дослідження і діють у рамках свого наукового підходу. Економіка займається дослідженням бюджет часу; етнологія розглядає дозвіллевий час в ролі особливостей і звичаїв народу; ставлення людини до дозвілля розглядає психологія; роль дозвіллевої діяльності у вихованні докладно розглядає педагогіка; процес заповнення сил, психічну і фізіологічну частину дозвілля досліджує медицина.

На початку 1980-х років наукову обґрунтованість отримало визначення «культурно-дозвіллева діяльність». Його виникнення стало логічним результатом теоретичного вивчення питання дозвілля, і підходу, що визначає природу дозвілля як виду людської діяльності[38].

У 1970-х і 1980-х рр. в дослідженні дозвільної діяльності з ракурсу соціології та філософії виникли такі альтернативні позиції:

1. Дозвілля визначається як діяльність, спрямована на фізичний, інтелектуальний і соціальний розвиток людини і на його активний відпочинок.

2. Під дозвіллям розглядається всі види діяльності, якими люди займаються поза сім'єю, побуту і праці[37].

Виходячи з цього, можна погодитися з тим, що культурно-дозвіллева діяльність являє собою наповнену змістом і організованою, цілеспрямованою активністю діяльність, здійснювана у вільний час колективом або однією особою. Вона розвивається в залежності від потреб людини в зміні характеру діяльності, і має рекреаційну мету (від лат. recreation-повернення до здоров'я, відновлення) і соціокультурний розвиток[24].

Дозвілля тісно з'єднане з культурою вільного часу або культурою дозвілля. Термін «культура дозвілля» сам по собі дуже різноманітний. Дослідники розглядають цей термін з різних сторін.

Наприклад професор Ж. Дюмазед'є вважає, що культуру дозвілля - об'ємний соціальний феномен, а також структура, яка спрямована на створення, накопичення, поширення і споживання духовних цінностей, норм, знань та смислів[18].

Також дослідженням культури дозвілля займався професор М. Аріарський, культуру дозвілля він визначає як:

- інтегральна якість особистості, відображає необхідність і вміння раціонально користуватися вільним часом. Це досягається шляхом активного відпочинку, збільшенням і задоволенням духовних потреб за допомогою творчої та репродуктивної діяльності з дослідження культурної спадщини суспільства, створення культурних цінностей і саморозвитку природних сил;

- складна якість особистості, відрізняється поєднанням інтелектуальної та функціональної діяльністю, самостійністю в діях і мисленні, творчим прагненням до досягнення розвиваючого та активного відпочинку, вдосконаленням особистості в майбутньому і ефективним впливом на оточуючих людей[2].

Виходячи з вищевикладеного, можна вивести, що культура дозвілля - це вміння людини виробляти нові і оригінальні способи, ідеї та рішення для

проведення вільного часу, що представляє собою оригінальний образ мислення для створення власного, унікального методу організації відпочинку в сфері дозвілля. Культура дозвілля з урахуванням самостійного виховання і педагогічного впливу є сукупністю синхронно функціонуючих вольових, емоційних та інтелектуальних факторів організації вільного часу, об'єктом впливу яких є безперервна трансформація в соціокультурний творчий суб'єкт[30].

Здатність людини до розкриття культури дозвілля може розглядатися не тільки щодо об'єктивних факторів (соціальне середовище), а й групою суб'єктивних:

- розвинені структурні елементи культури проведення вільного часу;
- наявність базових умінь і знань в певній сфері дозвілля;
- творче ставлення до обраної сфери культурно-дозвіллевої діяльності.

У дослідженні дозвілля закордоном часто застосовуються два основоположних визначення: «дозвілля» і «рекреація». «Дозвілля», має більш комерційне і розважальне значення, а «рекреація» має соціальне значення, робиться акцент на суспільно важливі цілі[25].

Культурно-дозвіллева діяльність має структуру і зміст. У структурі дозвілля можна виділити наступні елементи:

- соціально регульовану частину (колективне навчання і творчу діяльність, різні спортивні та розважальні заходи, відпочинок тощо);
- індивідуально регульовану (самостійна освіта і творча діяльність, дружні зустрічі, індивідуальне культурне споживання, самодіяльність, пасивний відпочинок, діяльність в неформальних групах тощо)[7].

Під визначенням структури культурно-дозвіллевої діяльності зрозуміло конструкція, в якій всі частини пов'язані один з одним.

Структура дозвілля включає такі частини: ігрову діяльність, самостійну освіту, споживання культурних цінностей, культурно-творчі заняття, пасивний відпочинок і дозвілльєве спілкування.

Всі структурні елементи дозвілльєвої діяльності можуть мати різний зміст. Під змістом культурно-дозвілльєвої діяльності розуміється:

- безпосередні переживання, враження або стан залученості в конкретну дозвілльєву діяльність і задоволення тим самим своїх потреб;
- роздуми особистістю про сприйняту інформацію, художні образи та загальний культурний контекст, яким він захоплений у конкретний момент;
- оцінка людиною якості відпочинку і послуг, що надаються[45].

Грунтуючись на цьому, можна зробити висновок, що структура дозвілля в процесі життєдіяльності людини проходить етапи формування і становлення. Це формування є досить складним процесом, який відбувається як під впливом власної внутрішньої роботи, так і під впливом зовнішніх факторів навколишнього світу.

У культурно-дозвілльєвої діяльності головні завдання виражаються через функції:

- рекреативна, терапевтична функція (зняття втоми, релаксація, відновлення сил, усунення стомлення, запобігання глибокої перевтоми, підвищеного невроту і психічного дисбалансу);
- розвиваюча (залучити людину в процес безперервної освіти; введення у різноманітні види самодіяльності, яке являє собою створення нових норм, знань, значень і цінностей);
- компенсаторна (реалізація творчого інтересу, невираженого в професії або іншій спочатку визначеній сфері життя і практичної діяльності, у людини не завжди є можливість самореалізувати творчий потенціал і займатися улюбленою справою, через обмеження у виборі і діях);
- комунікативна функція, певний зв'язок між акторами, об'єднання в групи, забезпечення індивідуально важливого неформального спілкування;

- накопичення, зберігання і поширення знань, цінностей і норм;
- відтворення духовних якостей за допомогою спадкоємності;
- соціалізуюча (в одному випадку, різні заходи, такі як фестивалі, розваги та подорожі, задовольняють бажання спілкуватися з незнайомцями і створюють відчуття причетності з ними. В іншому випадку, вони дають можливість побути на самоті і поміркувати про ті аспекти життя, яким не приділяється належної уваги);

- гедоністична (отримання задоволення і насолоди);
- регуляція соціальних відносин (може відбуватися за допомогою свят, різних ігор, заходів і т. д.);

- виховна і освітня (в дозвілльовій діяльності можна поміркувати про особисті якості, творчу унікальність та інтелектуальні можливості)[[10](#)].

Таким чином, можна зробити висновок, що реалізація всіх представлених функцій забезпечує цілісний розвиток особистості дитини.

На сьогоднішній день існує досить багато різноманітних підходів, які визначають різновиди і класифікують дозвілльову діяльність.

Дозвілльова діяльність різниться:

За формою організації та кількістю учасників:

- колективна;
- індивідуальна.

За соціальним складом:

- для дорослих і дітей;
- для старших і молодших школярів;
- для літніх і молодих членів сім'ї;
- для дівчаток і хлопчиків;
- для жінок і чоловіків.

За місцем проведення:

- поза домом (освітній заклад, заклад культури).
- домашнє дозвілля (сімейне);

За змістом:

- культурно-мистецьке дозвілля (знайомство з творами мистецтва, вивчення історичних пам'яток);
- освітньо-розвиваюче (заняття технічною творчістю, участь в роботі пізнавальних гуртків);
- оздоровчо-туристичне (відпочинок на природі, подорож);
- природно-рекреаційне (спостереження за дикими і домашніми тваринами, за явищами природи);
- спортивно-видовищне (спостереження та участь у спортивних іграх і змаганнях);
- видовищно-розважальне дозвілля (святково-театралізовані видовища, концерти, забави та ігри, вікторини, вечори гумору);
- самодіяльно-аматорське (художня творчість)[[20](#)].

Виходячи з цього, слід виділити, що існує досить велика кількість концепцій стосовно визначення сутності поняття «дозвіллева діяльність». Однак слід погодитися з твердженням професора Ж. Дюмазед'єстосовно визначення дозвіллевої діяльності як способу вираження духовних потреб особистості. Адже на сьогоднішній день все також як і раніше актуальна проблема розвитку творчого потенціалу і становлення особистості дитини в сучасному суспільстві. Проаналізувавши вищевикладений матеріал можна стверджувати, що цю проблему можна вирішити за допомогою дозвілля. А вибір методу організації дозвіллевої діяльності залежить від мети, завдань і змісту дозвілля, від вікових особливостей дитини і від форм організації дозвіллевої діяльності.

1.2 Принципи та форми організації культурно дозвіллевої діяльності дітей молодшого шкільного віку

Культурно-дозвіллева діяльність є одним з найважливіших способів вдосконалення соціальної активності дитини і здатна активізувати розвиток соціалізації, інкультурації та самореалізації людини[[21](#)]. Ігри, комунікація з

дорослими і однолітками, дитяча література, різні форми художньої діяльності та навчання вважаються стандартними методами сприяння розвитку дитини. Змістовне і навчальне дозвілля - значимий інструмент для формування особистості, а воно також показує рівень культури людини[13].

Дисципліни художньо-естетичного циклу відіграють вирішальну роль у формуванні культури дітей молодшого шкільного віку. Освоюючи різноманітні види мистецтв, в свідомості дітей формується вигляд багатогранного і полікультурного світу, узгоджено застосовуються вміння і знання, і відбувається культурне становлення особистості.

Сфера знайомства дитини з різними видами художньої діяльності стає все ширше за допомогою не тільки освіти в шкільних установах, а й дозвілля, що набирає все більше індивідуального значення за допомогою різних способів реалізації особистості, задоволення різноманітних інтересів і потреб. Заснована дозвілля діяльність на комунікації, яка будуватися особливим чином, має глибоке соціальне, а часто і педагогічне значення. Дозвілля дозволяє дітям проявити свій естетичний, духовний, моральний і фізичний потенціал, виконуючи культурну, освітню та розвиваючу функції[33].

Професора В. Й. Бочелюк та В. В. Бочелюк, які досліджували культурно-дозвілльєву діяльність, визначають її як своєрідну форму активності однієї людини або групи осіб. Формується така активність з метою рекреаційного та соціокультурного процесу на основі потреби людини у зміні характеру діяльності. Вид і форму дозвілля людина вибирає сама, спираючись на особисті інтереси, можливості і рівень культурного розвитку[9].

Аналізуючи дане визначення культурно-дозвілльєвої діяльності, змушена погодитися з ним, але воно не в повній мірі розкриває значення для такої соціальної групи як діти.

М. Зацепіна розглядає дозвілєву діяльність дітей молодшого шкільного віку, як досить непростий соціальний феномен, що містить відпочинок, творчу і самоосвітню складові. Існує велика різноманітність видів продуктивної дозвілєвої діяльності: пізнавальна, образотворча, практична, ігрова, рухова, прикладна, конструювання тощо, всі вони виступають ефективним методом розвитку творчих здібностей дітей[22].

Головне в дозвіллі дітей – це їх творча поведінка, необмежена свобода вибору діяльності, рівень активності і захопленості в діяльності, який визначається як зсередини, так зовнішніми факторами. Дитяче дозвілля складне і суперечливе. Іноді у дитини немає можливості самій вибрати сферу дозвілєвої діяльності, до того ж вона може вибрати діяльність, яка не сприятиме повноцінному розвитку. Спостерігаючи за дорослими, діти з полюванням повторюють їх моделі проведення дозвілля, що часто сприяє не повного розвитку дитини, а в деяких випадках є небезпечним.

Гра є основним видом дозвілля дітей, через ігрову діяльність дитина знайомиться з собою і навколишнім середовищем.

Процес фізичного зростання і розвитку дитини відбувається в русі. Тому дуже важливо включати в процес дозвілєвої діяльності дитини різні рухливі програми, спортивно-змагальні заходи тощо[39].

Так само, слід брати до уваги, психічні та фізіологічні процеси, так як вони в дитячому віці вкрай нестабільні. Дитина схильна до швидкого стомлення через досить високі фізичні та інтелектуальні навантаження, тому потрібно досить часто міняти вид діяльності[54].

Існують наступні принципи культурно-дозвілєвої діяльності дітей:

1. Принцип доступності та загальності — можливість залучення більшої кількості дітей в діяльність організацій дозвілля для задоволення творчих потреб та інтересів підростаючого покоління.

2. Принцип самодіяльності заснований, з одного боку, на активно творчої діяльності та ентузіазмі дитини, а з іншого, на винагороді та мотивації з боку організаторів діяльності.

3. Принцип індивідуального підходу включає: особисті потреби, можливості, потенціал, інтереси і здібності, психічні та фізіологічні особливості, і соціальне оточення при проведенні дозвілля.

4. Принцип системності і цілеспрямованості використовується в діяльності соціальних установ, метою яких є організація дитячого дозвілля, полягає в доцільній реалізації даної діяльності на базі планомірного, послідовного і безперервного поєднання.

5. Принцип спадкоємності-обмін культурним досвідом і соціальними знаннями між поколіннями. Крім того принцип спадкоємності являє собою збереження традицій і звичаїв в зростанні дітей або при зміні ними освітнього закладу.

6. Принцип цікавості полягає в організації емоційної і природної комунікації, за допомогою ігрової та театралізованої дозвіллевої діяльності. Дозвілля дітей повинно мати яскраве оформлення з доповненням різного обладнання, щоб воно стало схоже на свято[26].

При організації дитячої культурно-дозвіллевої діяльності використання принципів, виходить за межі дозвіллевої діяльності і являє собою масштабну соціальну діяльність, спрямовану на формування особистості дитини.

Для дитини дозвілля - це місце, де вона може розкрити природне прагнення до прояву себе і своєї активності, через виконання нових ролей поза сім'єю. Це говорить про те, що дитяча дозвіллева діяльність має самореалізаційну функцію.

Процес творчості проявляється в дозвіллевий час в ігровій діяльності, в сприйнятті дитиною навколишнього середовища і в присвоєнні їм різноманітних соціальних ролей. За допомогою емоційного сприйняття діти набувають найбільшу кількість елементів творчості. Ці елементи

зміцнюються в свідомості і поведінці дитини і залишаються з ним назавжди. Виходячи з цього, можна стверджувати, що дозвілля має творчу функцію.

Дозвілля є місцем для активного спілкування дітей, яке задовольняє необхідність в комунікації. Самодіяльність і масові заходи – форми дозвіллевої діяльності, які є відповідним місцем пізнання дітьми себе, свого характеру, сильних і слабких сторін в порівнянні з іншими у суспільстві. Спираючись на встановлені суспільством норми і стандарти, дитина проводить самоаналіз. Це відбувається тому, що самопізнання в своїй основі соціально і нереально без спілкування. У процесі дозвіллевої діяльності створюються спільноти, і діти можуть грати різні соціальні ролі. Іншими словами, дитяче дозвілля має комунікативну функцію.

Дозвілля має значний вплив на пізнавальну діяльність дитини. У момент дозвіллевої діяльності діти дізнаються нове в різних галузях, наприклад, розкривають свої художні здібності, займаються створенням техніки, вивчають історію, долучатися до різних сфер дозвілля. В результаті можна визначити ще одну функцію дитячого дозвілля - просвітницьку.

Сьогодні діяльність дитини надзвичайно завантажена і жорстко врегульована, що вимагає значних витрат фізичної, психічної та інтелектуальної енергії. У зв'язку з цим дитяче дозвілля, а саме гра, сприяє полегшенню цієї праці. В процесі дозвілля відновлюється витрачена енергія, іншими словами, виконується рекреаційна функція.

Природжене прагнення людини в задоволенні здійснюється в першу чергу в сфері дозвілля. За допомогою ігрової діяльності і тріумфу в ній, вивчення нового, різної творчої діяльності дитина отримує задоволення. Підсумувавши, можна прийти до висновку, що дитяче дозвілля має гедоністичну функцію.

Дозвіллева діяльність дітей різниться за формою, змістом і емоційною насиченістю, створюючи зворотний зв'язок серед друзів, знайомих і батьків, викликаючи комунікацію «почув», «побачив» і «зробив», що задається

дозвіллевої діяльністю. З цієї причини дитина може захопитися заняттям, яким не стала би займатися, якби не отримала стимул ззовні. рунтуючись на цьому, дитяче дозвілля має прокреативну функцію[56].

Визначення форм культурно-дозвіллевої діяльності виходять з того, що форми виконують функцію організації всього дозвіллевого процесу. Без форм виконуватися процес культурно-дозвіллевої діяльності не здатний.

Форми культурно-дозвіллевої діяльності школярів можна умовно згрупувати: творчість, відпочинок, самоосвіта[12].

Творчі форми культурно-дозвіллевої діяльності включають в себе велику кількість базових елементів, таких як: спорт, кіномистецтво, технічна діяльність, художня діяльність, телемистецтво, прикладна творчість тощо. Культура і дозвілля мають безмежні можливості розвитку.

Кожна людина народжується зі здібностями до творчості, і ці якості необхідно розвивати з раннього віку.

Самоосвіта - це процес розвитку, контрольований людиною, спрямований на отримання систематичних навичок і знань в конкретній науковій, культурній або технічній галузі[6].

У життєдіяльності людини, самоосвіту умовно можна розділити на два види. Перший – самоосвіта, яку людина здійснює добровільно в освітньому закладі, другий - здійснює сама, виходячи з власного інтересу, захоплюється різними видами мистецтва, досліджує наукову діяльність, а так само вивчає проблеми, які найбільше цікавлять людину в даний час. Особистісне зростання, реалізація потенціалу, творчих здібностей і духовних інтересів людини здійснюється за допомогою самоосвіти.

Самоосвіта дітей молодшого шкільного віку не розглядається в чистому вигляді, але досліджуються різноманітні види дитячої самодіяльності: в області гри, інтелектуальної та художньої діяльності.

Самостійна діяльність вважається діяльністю дітей, яка організована згідно їх особистим інтересам і емоційним станом. М. Зацепіна стверджує,

що визначення «самостійної діяльності» і «самоосвіти» школярів можна прирівняти, тому що вони характеризуються наступними параметрами: зацікавленість в діяльності, прагнення глибше вивчити проблеми, що цікавлять, тобто присутність інформаційних потреб. А так само ці два види діяльності дітей потребують наявності знань, умінь і навичок. Вони досить тісно переплетені з освітою, яка передбачає не тільки базову інформацію, а й придбання різних навичок і досвіду самостійної діяльності. Їх ще пов'язує те, що вони організовуються у вільний від уроків час[22].

Проаналізувавши ці визначення можна сказати, що незважаючи на всі подібності присутні також і відмінності. Одне з основних полягає в тому, що в самостійній діяльності мінімальна участь дорослих, тоді як самоосвіта дитини в повній мірі покладається на грамотну організацію і строгий контроль дорослих.

Самоосвітня культурно-дозвіллева діяльність дитини, здійснювана під контролем старших, містить: вивчення літератури, ігрову діяльність, відвідування театрів, музеїв і виставок, різні екскурсії, самостійну художню творчість, колекціонування, самостійне проведення експериментів тощо.

Для того щоб дітям благополучно влитися в сучасний світ і зайняти відповідне місце в соціумі їй потрібна допомога з боку батьків і вчителів. Наприклад, підштовхнути дитину до якогось-небудь виду діяльності, може похід у музей, відвідування виставки, різні екскурсії тощо. Дитина починає цікавитися даними предметом або темою, і хоче ближче ознайомитися, що призводить його до залученості та участі в цих заходах.

Відпочинок-це стан спокою або особлива дозвіллева діяльність для зняття втоми, стресу, відновлення енергії і сил. Буває пасивний і активний відпочинок. Пасивний відпочинок знімає втому в основному за рахунок розслаблення, прослуховування музичних творів, споглядання прекрасних речей, милування творами мистецтва і природою, дружньої розмови.

Активний вид відпочинку містить різноманітну фізичну активність, така як ігри, гімнастика, танці, спорт тощо[36].

На мою думку необхідно чергувати ці види відпочинку, це буде сприяти більш продуктивному і багатогранному розвитку особистості.

Застосування в процесі відпочинку різних розваг, сприяє збільшенню області впливу на культурний розвиток дітей молодшого шкільного віку. Позитивний настрій, впливає на їх звичаї і характер, сприяє вихованню у них гуманності. Вносячи в розвагу азарт і задоволення, це підсилює зацікавленість дитини до представленого змісту. Складається зміст розваги з ретельно відібраних художніх матеріалів, які визначають основну суть розваги, цілісність теми і характер жанру.

Залежно від змісту, розваги можна розділити на наступні групи:

- театралізовані (театри та театральні-ігрові діяльності);
- пізнавальні (різні вікторини і квізи: про життя і творчість видатних людей, про традиції і звичаї своєї країни і народу, про навколишнє середовище тощо);
- музично-літературні заходи;
- спортивні (рухливі ігри та змагання, атракціони тощо)[11].

На сьогоднішній день набирає популярність інтегрування даних груп. Але найчастіше цим користуються необережно і нерозважливо, що може негативно вплинути на дітей. Я вважаю, що такий підхід повинен бути продуманий і організований з урахуванням індивідуальних особливостей дітей, структурований для повноцінного розвитку особистості.

Розваги також несуть в собі і виховне значення, а саме дозволяють дітям різного віку взаємодіяти один з одним. Працюючи разом, діти співпрацюють і координують власні вчинки з вчинками інших дітей різного віку, також розвивають вміння пов'язувати свої власні інтереси з інтересами оточуючих.

Для дітей молодшого шкільного віку проводяться різні розваги, які встановлюються характером участі в них дітей:

- розваги, в яких діти беруть участь з боку глядачів або слухачів;
- розваги, в яких діти беруть активну участь під керівництвом дорослих;
- розваги, де діти і дорослі є активними учасниками[14].

Також формою відпочинку є свято. Значення свят в житті дитини велике. Вони здатні створити яскравий і барвистий світогляд, зарядити позитивною енергією, стимулювати до подальшої роботи, розширити сприйняття подій, вплинути на різноманітні види культури людини. У момент святкування діти можуть розкрити свій потенціал, вміння і творчі здібності.

Для дитини підготовка і проведення свята грає величезну роль в його культурному розвитку. Ознайомлення з особливостями і традиціями народу, вміння і навички, набуті під час організації свята, створюють певні знання в області святкового веселощів і способу його проведення.

У структуру свята входять: танці (сучасні, бальні, народні); постановка п'єс; художнє слово; спів (дует, хорове, соло); гра на музичних інструментах; театралізація віршів і казок; жарти, сюрпризи, репризи; ігри; оформлення залу тощо.

Свята зазвичай визначаються як соціальна, естетична та цілісна подія. Святковій обстановці властиві масовість, яскравість, емоційна піднесеність, поєднання фольклору і сучасних подій, все це надає дітям більш глибоке художнє розуміння історичної спадщини минулого, розвиває патріотизм і моральність в сьогоденні[15].

Отже, розглянувши принципи і форми культурно-дозвіллевої діяльності дітей, можна зробити висновок, що культурно-дозвіллева діяльність молодших школярів дуже складна і неоднорідна. Використання принципів при організації дитячої культурно-дозвіллевої діяльності виходить

за межі дозвілля і являє собою масштабну соціальну діяльність, яка спрямована на формування особистості дитини. А вибір групи форм організації культурно-дозвілльєвої діяльності молодших школярів, такі як творчість, відпочинок і самоосвіта залежить від цілей, функцій, фізичного і духовного стану дитини, індивідуальних якостей, а також від інтересів.

1.3 Особливості соціокультурного проектування дитячого табору

Дослідженням соціокультурного проектування займалися: В. М. Шкуркіна, В. В. Чижиков, Л. Яковлев. Вони у цілому стверджують, що соціокультурне проектування є особливою технологією, що має на увазі конструктивну і творчу діяльність. Її зміст ґрунтується у вивченні проблеми і встановленні причин їх появи, розробці цілей і завдань, що визначають необхідний стан об'єкта (або області проектної діяльності), розробці шляхів і способів досягнення певних цілей.

Об'єкт соціокультурного проекту являє собою досить непросте утворення, що містить в собі підсистеми, які тісно перетинаються: культуру і соціум [53].

Основні цілі соціокультурного проектування:

- організація умов для розвитку соціокультурного суб'єкта (індивіда, групи, соціуму взагалі), самореалізація особистості в основних сферах життя за допомогою поліпшення відносин людини з соціокультурною сферою, рішення або запобігання різних проблем, стимуляція колективної діяльності для підтримки культурного середовища, її конструктивної реформації власними силами;

- надання необхідних умов для саморозвитку культурного життя за допомогою активізації процесів самоорганізації, раціонального об'єднання нових і історично сформованих соціокультурних технологій, елементів, явищ.

Завдання соціокультурного проектування:

- аналіз ситуації (комплексне вивчення проблеми і чітке з'ясування її причин);
- вивчення і розробка способів вирішення даних проблем, а також оцінка можливих наслідків;
- підбір найоптимальнішого вирішення проблем і їх проектування;
- створення організаційних форм введення проекту в соціальну практику і умов, що надають роботу проекту в матеріально-технічному, фінансовому, правовому відношенні [51].

Програма і проект виступають в ролі основних результатів технології соціокультурного проекту. Програма являє собою детальний документ, вирішальний поєднання всіх умов, необхідних для поліпшення культурного життя і містить, крім аналізу соціокультурної ситуації і підтвердження переваг культурного розвитку, функціонально-змістовні види організацій та організаційно-управлінських структур, сюди входить матеріально-технічне, організаційне, кадрове та інформаційне створення визначених у межах програми заходів, акцій, ініціатив, ідей .

Дослідницька діяльність є головним структурним елементом соціокультурного проектування. Людина, яка займається проектуванням повинна не тільки знати і бачити реальну проблему того як працює будь-яка об'єктна область, а і розуміти як повинен виглядати в ідеальному стані готовий проект і якими способами його підтримувати.

Мета проекту або програми включає детальний аналіз ситуації і виявлення значущих сфер проектування, а також категорій населення і соціальних груп, на яких спрямований даний проект.

Метод проекту – це спосіб досягнення мети і вирішення завдань, засіб-комплекс прийомів та операцій для досягнення мети. Методи і засоби проекту визначаються рядом запланованих заходів.

Формою проекту є особлива впорядкована діяльність, засіб організації змісту, методів, засобів, виконавців і аудиторії проекту.

Практичні заходи є головним інструментом створення мети проекту. Вони визначають початок і етапи роботи проекту; фіксують спрямованість, вид, форму і зміст діяльності; сприяють залученню додаткових коштів [55].

Виходячи з цього можна стверджувати, що в умовах певного проекту зміст заходу формується, уточнюється і узгоджується з фахівцями, які мають професійні навички і знання в тій сфері соціально-культурної діяльності, яка використовується у вигляді засобу для досягнення цілей і вирішення завдань конкретного проекту.

Проаналізувавши вище написаний матеріал можна сказати, що для успішно функціонуючого дитячого табору, необхідним інструментом є соціокультурне проектування. За допомогою соціокультурного проектування, яке поєднує в собі нормативний і діагностичний підходи, характерні для програмування і планування можливе створення повноцінного проекту літнього дитячого табору.

Діти проводять поза освітнім закладом майже половину часу на рік. Це становить не менше 4 місяців канікул і 2 місяців свят і вихідних днів за календарем. Цим вільним від навчання часом, можна скористатися для виховання і розвитку дитини. Саме з цією метою створюються дитячі заклади відпочинку, оздоровлення та дозвілля, які в Україні мають особливе значення у вихованні дітей.

Такі установи зазвичай є стаціонарними дитячими оздоровчими таборами, наметовими таборами і пришкільними літніми майданчиками. Досить часто стаціонарні дитячі табори визначають як заміські, оздоровчі або дитячі. Суть всіх цих таборів одна - це повноцінне оздоровлення та відпочинок дитини, найчастіше організовується за містом [17].

Дитячий табір - установа, найчастіше заміська, яка приймає дітей в літній період або протягом усього року, що надає комплекс виховних, розвиваючих і оздоровчих послуг і організовує особливі тематичні або профільні програми за різними напрямками, тривалістю від 5 до 30 днів [8].

На даній стадії розвитку шкільної освіти в Україні значення закладів дитячого дозвілля та відпочинку стає все більш значущою. Значення полягає в тому, що ці заклади беруть участь в освітньому процесі і простору, а також володіють усіма його правами, об'єднуючи самореалізацію, освітню, виховну і розвиваючу функції сучасної дитини. Дитячий табір як і раніше залишається ефективною установою для виховання, освіти та самореалізації дитини[52]. Але на сьогоднішній день в Україні серед дитячих таборів досить невелика кількість мистецьких таборів, які на додаток до всіх перерахованих функцій виконують ще й творчу і надають більш глибоке вивчення різних видів мистецтв.

Сучасний дитячий табір-це відкрита система саморозвитку і саморегуляції, природно впроваджена в соціальну сферу. Можливості для реалізації вона бере із зовнішнього середовища: матеріальні, інтелектуальні, кадрові, рекреаційні, інформаційні тощо. Дитячий табір також можна визначити як особливу організаційно-педагогічну систему. Її особливість проявляється в тому, що вона має відмінності від інших педагогічних систем (дитячі садки, школи, установи додаткової освіти тощо)[47].

На даній момент в практиці дитячих таборів досить мало програм з поглибленим як практичним, так і теоретичним вивченням в сфері мистецтва. А також, на мою думку, можна ввести в педагогічну програму табору зустрічі із зірковими гостями, це буде дуже цікавий і корисний досвід для дітей. Знаменитості можуть проводити майстер класи, тренінги та різні семінари, спілкуватися з дітьми, ділитися з ними своїми знаннями та досвідом у певній сфері мистецтва, яке вивчають діти.

Однією з найперспективніших, затребуваних і масових форм організації літнього дозвілля дітей є дитячий табір. Він допомагає підвищити ефективність виховання дітей в період літніх канікул.

Тому Розенберг, який є президентом Американської асоціації таборів, вважає, що табір є одним з найефективніших засобів розвитку соціалізації, гуманізації та виховання, які присутні в житті хлопчиків і дівчаток[62].

Найчастіше табори розглядаються тільки як заклад для оздоровлення та додаткової освіти дитини. Звичайно, так чи інакше, табір виконує цю роль, але функцій табору набагато більше. Дитячий табір є вагомим педагогічним і психологічним інструментом у виховному та розвиваючому процесі.

Значення унікальних явищ, таких як дитячий відпочинок і дитячий табір, розуміються в сучасному суспільстві не в повній мірі. Асоціюють їх з веселощами, святом, дозвіллям і розвагою, вважаючи несерйозними, несуттєвими і другорядними. Однак, табір вже досить давно є для сучасної дитини місцем соціалізації, комунікації, вивчення історії суспільства, вибору шляху в житті, формування і становлення особистості. Нерідко діючі дитячі табори є можливістю економічного розвитку держави[34].

За допомогою функцій сучасного табору можна розглянути його значення і вплив на розвиток особистості дитини.

Спершу, дитячий табір з'явився в зв'язку з потребою оздоровлення міських дітей в канікулярний період. Найперші згадки про табір (19 століття, Канада) мають дані про невеликі групи дітей під наглядом пастухів або вчителів, які виїжджають за межі міста і організують майданчик для тимчасової зупинки, — табір. Найчастіше, це були майданчики з красивими природними видами недалеко від водойм. Активні розваги, заняття спортом, чисте повітря, проста і корисна їжа - все це як і раніше актуально на сьогоднішній день і вказує на найважливішу функцій дитячого табору-оздоровчу.

У Радянському Союзі після Жовтневої революції і громадянської війни, велика кількість дітей залишилася без батьків. Ослаблені голодом і холодом ці діти потребували нагляду, реабілітації та лікування, а також «правильної» ідеологічної обробки. Дитячі табори почали виконувати соціальне

замовлення держави-кувати гідну зміну, готову рухатися вперед, виконувати завдання, які ставив уряд. Ідеологічна функція дитячих таборів залишалася аж до 1990-х років, до моменту розпаду СРСР.

Але до цієї функції необхідно додати ще одну — стимулюючу. Країні була необхідна певна кількість активних, ініціативних, цілеспрямованих молодих людей, які могли б взяти на себе ідеологічні, організаційні, лідерські функції з управління країною в цілому і окремими галузями в найближчому майбутньому. Юні активісти, відмінники, спортсмени — цей золотий фонд повинен був потрапляти в привілейовані дитячі табори. Вперше такий табір був заснований в 1925 році-МДЦ «Артек». Саме цей табір виконував стимулюючу функцію. Сотні тисяч радянських дітей, мріяли побувати в ньому, але для цього необхідно було постаратися.

За радянських часів створення і утримання дитячих таборів підприємствами було чітко прораховано і економічно обґрунтовано. Кожне велике підприємство мало свій власний табір. Він створювався підприємством і знаходився у його власності, а утримувався за рахунок профспілок. Це було необхідно для того, щоб працюючі батьки могли ефективно працювати на роботі, не турбуючись про те, чим зайнята їхня дитина в канікулярний період. Крім того, діти, які отримали явний оздоровчий ефект влітку, рідше хворіють протягом навчального року. Це означає, що батьки будуть менше брати лікарняних відпусток по догляду за своїми дітьми. Тут явно видно економічна вигода і соціально-економічна функція дитячого табору. На жаль, сьогодні ця функція практично відсутня, і навіть якщо деякі підприємства і тримають дитячі табори на своєму балансі, то з економічних причин вони змушені продавати більшість путівок стороннім організаціям або приватним клієнтам.

Розвиваюча функція була частиною діяльності дитячого табору спочатку, але за останній час стала набагато актуальніше. По суті, вся сучасна система шкільної освіти цілком і повністю присвячена тільки освіті

сучасної дитини. У цій системі питання особистісного розвитку дитини, його індивідуального зростання відходить навіть не на другий план. Школа зацікавлена в розвитку дітей, але тільки до певного моменту. Шкільна система опускає такі процеси, як самореалізація, творче самовираження, самоактуалізація, розвиток суб'єктності дітей і формування його конструктивних індивідуальних якостей. Це покладається на плечі сім'ї, додаткової освіти та інших соціальних інститутів. Саме в зв'язку з такою ситуацією дитячі табори надають дітям платформу для формування всіх цих якостей і реалізації їх прагнення до саморозвитку.

Сучасні дитячі табори виконують освітню функцію. Вона простежується з усією очевидністю, але стосується в більшій мірі додаткової освіти дитини. Однак існують табори для вивчення іноземних мов, екологічні табори, профільні та інші, всі вони прагнуть доповнити і поглибити шкільну освітню програму. Серед фахівців навіть з'явився такий термін, як «заобразованність дитячого відпочинку». Це явище небезпечне тим, що у дітей не відбувається зміни діяльності в канікулярний період. Адже відпочинок-це завжди зміна обстановки, оточення і діяльності. У канікулярний період відпочинок, перш за все, повинен бути від навчання.

Виховна функція дитячого табору, виступає в якості найважливішої і системоутворюючої для всієї сфери дитячого відпочинку. Вихованість дитини, її вміння вести себе у соціумі, налагоджувати спілкування, все це проявляється в дитячому таборі, в новому тимчасовому дитячому колективі. Формування ставлення дитини до себе, до інших, до суспільства і діяльності, її почуття такту, етикет, дисципліна, вміння керувати собою - все це дозволяє побачити в дитині виховання як соціокультурне явище, прищеплене їм сім'єю, школою та іншими виховними закладами. У той же час дитячий табір є своєрідним полігоном для виховання дітей, прищеплення йому суспільно значущих, культурних цінностей людства, суспільства, соціуму. Сформовані

в тимчасовому дитячому колективі цінності і відносини, часто закріплюються в дитині на все життя.

Комунікативна функція дитячого табору також безпосередньо пов'язана з дитячим колективом. Коли діти потрапляють в табір, в більшості випадків вони відчують емоційну напругу і дискомфорт. Нові дорослі, нові діти, нова діяльність і обстановка - все це виступає для дитини в якості стресорів і підвищує рівень ситуативної тривожності. У практику ігрової педагогіки входять спеціальні прийоми активізації спілкування, ігри та вправи, які ефективно вирішують проблему розвитку комунікативних навичок[48].

Рекреаційна функція дитячого табору полягає в тому, що табір завжди інтегрований в той простір, в якому він розташований. Це можуть бути заповідні зони, сільський населений пункт, міська територія та історичні пам'ятки. Відомо, що для дитячих таборів вибирають кращі земельні ділянки у красивій місцевості, неподалік від водойм. Відповідно до типу табору (сезонний або цілорічний) він стає інфраструктурним і системоутворюючим об'єктом.

Соціальна функція дитячого табору в Україні була і залишається затребуваною і поширеною формою організації дитячого дозвілля в період канікул. Очевидним фактом є доступність путівок. Переважна більшість батьків має можливість відправити відпочивати дітей в табір, якщо не за комерційну вартість, то за державними або регіональними програмами. А соціальна значимість дитячого табору як феномену соціальної політики держави і суспільства стала об'єктом досліджень педагогів, психологів, соціологів. Іноді трапляється так, що діти потрапляють в ті дитячі табори, які не можуть задовольнити їх потреби у розвитку, спілкуванні і самореалізації. Соціальна політика держави і регіональної влади в більшості випадків спрямовані на збереження дитячих таборів, поліпшення якості послуг проживання та харчування, вдосконалення програми в таборі[35].

Виходячи з вищесказаного, можна зробити логічний висновок: дитячі табори не просто актуальні, вони життєво необхідні як для сучасного соціуму, так і для держави. Перш за все, їх потребують діти і їх батьки, система освіти і виховання, і звичайно ж разом з тим держава. Для органів місцевого самоврядування та державної політики, система дитячого оздоровлення та відпочинку повинна стати одним з головних завдань. Разом з тим, розвиток такої системи має ґрунтуватися як на наявні досягнення, так і на нових підходах, на регіональних інноваційних моделях організації дитячого відпочинку. Саме тому соціокультурне проектування буде ефективним механізмом для організації дитячих таборів мистецтв.

На даний момент процес інновацій в цій області все більше закріплюється в дитячих таборах, як у нас в країні, так і в іншому світі. До того ж, у розвитку світового табірному руху та професійних табірних спільнот в Україні простежується чітка тенденція до консолідації, узагальнення та поширення кращих практик і досвіду. Зокрема, спостерігається тенденція до синтезу і вивчення різних аспектів діяльності дитячих таборів, включаючи організаційно-управлінські, психолого-педагогічні, соціокультурні явища в цій сфері, молодіжні субкультури тощо[32].

Одним із прикладів є «Міжнародне співтовариство таборів» – унікальна організація, яка охоплює всі континенти і включає десятки країн-учасниць. Членами цієї спільноти є не тільки табори і фахівці-практики, а й вчені, дослідники. Активність даного професійного співтовариства в просуванні табірному руху і вивченні його процесів заслуговує на повагу. Проведені організацією раз на три роки робочі зустрічі, семінари, курси директорів, видавнича діяльність і всесвітні конгреси, є свідченням того, що світова практика табірному руху буде успішно розвиватися і далі[58].

Сучасні табори можна класифікувати за такими ознаками:

За часом діяльності дитячі табори діляться:

- сезонні-функціонують в період літніх, осінніх, зимових і весняних канікул;

- цілорічні-функціонують протягом усього року;

- табір вихідного дня.

За місцем проведення:

- стаціонарні-знаходяться в конкретному одному місці, капітальні будівлі-корпуси;

- виїзні-орендоване приміщення для проведення, може організовуватися в різних місцях (бази інших таборів, готелі або бази відпочинку);

- наметові -розташовуються в будь-якому місці, де можна розбити кілька великих наметів.

За типом організації дитячі табори бувають:

- денний;

- цілодобовий;

- з розміщенням в сім'ї місцевих жителів.

За змістом програми перебування:

- загальнооздоровчі;

- спортивні;

- лікувально-корекційні, санаторні;

- мовні (лінгвістичні);

- культурно-пізнавальні;

- табори з освітньою програмою;

- з психологічними тренінгами;

- екологічні табори;

- трудові табори;

- табори для дівчаток, хлопчиків;

- мистецькі табори (різні напрямки: театр, музика, кіно, хореографія, цирк, акробатика, образотворче мистецтво тощо)[8].

Дитячі табори містять велику кількість різноманітних форм дозвілля, завдяки чому діти можуть вибрати підходящий варіант свого відпочинку і розвитку. Оздоровчі табори, наприклад, організовуються в природних зонах за межею міста і розташовуються, як на території стаціонарних будівель, так на базі похідно-туристських таборів. Такі табори спрямовані на дитячий відпочинок і оздоровлення.

Табори денного перебування базуються на території освітніх закладів та центрів додаткової освіти. Функціонують виключно вдень і трохи нагадують дитячий сад для дорослих дітей. Під час перебування в такому таборі діти відвідують різноманітні гуртки та секції, гуляють на шкільному майданчику і виїжджають на різні екскурсії.

Табори санаторного типу знаходяться на території медичних центрів або освітніх установ, що знаходяться недалеко від медичних установ. Орієнтовані санаторні табори, в першу чергу, на поліпшення загального стану здоров'я дитини і профілактику різноманітних захворювань відповідно до індивідуальної програми оздоровлення[49].

Трудові табори організовуються для дітей віком від дванадцяти до сімнадцяти років. Перша половина дня розрахована на трудову діяльність (до 4 годин на день), а друга половина — дозвілля (культурно-розважальна програма). Багато таборів мають контракти з різними компаніями, які потребують сезонних трудових ресурсів. В результаті своєї роботи дітям видають заробітну плату, зазвичай невелику суму, яка, найчастіше, компенсує частину вартості путівки. Трудові табори створюються і за кордоном. Діти, які відвідують ці табори, не тільки заробляють гроші, в літній канікулярний період, а й мають перевагу в тому що, значно покращують свої знання іноземної мови. Є табори, які поєднують дані цілі: в першій половині дня діти навчаються на мовних курсах, а після обіду здійснюється трудова діяльність. Тому їх харчування та навчання надаються безкоштовно.

Як правило, табори вихідного дня організуються з поїздкою за межі міста. Найчастіше табір вихідного дня триває не більше 2 днів, початок програми організовується в п'ятницю ввечері або в суботу вранці і триває до вечора неділі.

Також є навчальні табори, їх можна розділити на наступні:

- для дітей, які прагнуть набути додаткових знань (мовні, історичні, математичні);
- для невстигаючих за шкільною програмою учнів;
- для учнів старших класів (підготовчі), яким необхідно зробити вибір ЗВО і своєї майбутньої професії (маркетингові, бізнес-школи).

За кордоном теж створюються навчальні табори і літні школи. Найчастіше в них навчаються місцеві діти, проте у іноземців також є можливість спробувати навчання в цих закладах. У літній канікулярний період іноземці можуть навчатися за європейською програмою середньої школи, а також скласти іспити і отримати атестат за європейськими стандартами[28].

Діяльність спортивного табору спрямована на фізичний розвиток дитини. Такі табори можна розділити: для дітей, які професійно займаються якимось видом спорту (зазвичай це спортивні клуби і спортивні школи), і для загального фізичного розвитку дитини. Під час набору дітей в табір, їх розподіляють по групах відповідно до рівня фізичної підготовки і з віком.

Сімейні табори засновані на спільнотах або вільних об'єднаннях деякої кількості сімей через захоплення, релігії, географію та іншим. Виходячи з цього, сімейні табори можуть бути спортивними, християнськими, приморськими і багатьма іншими. Найчастіше це здійснюється за допомогою батьків, вони орендують приміщення або майданчик, забезпечують дітей харчуванням і розвагами.

Профільні або тематичні табори мають конкретну сферу діяльності дітей. Організуються вони на території різноманітних дозвіллевих установ

(художніх, автомобільних, комп'ютерних, військово-патріотичних, хімічних, екологічних, туристських, екстрим-табори тощо). Однак профільні групи мають можливість виїжджати в заміські табори. Пріоритетом формування груп в профільних таборах виступає не вік, а вибране дитиною заняття (профіль) і рівень її підготовки. Діти, які відвідували протягом усього року певні заняття, можуть продовжувати поглиблювати свої знання і занурюватися в своє улюблене заняття під час канікул. Така профільна форма нерідко функціонує в таборах, які розташовані за містом. Вони можуть бути повноцінними таборами, самостійними профільними змінами або профільною групою. Тематичні табори популярні, в тому числі і за кордоном, програми, яких розраховані на найвибагливіші смаки[31].

Таким чином, можна стверджувати, що соціокультурний проект – це проект, який дозволяє не тільки знайти проблему, яка є в соціумі, а й надати її вирішення засобами культури. Саме за допомогою соціокультурного проектування є можливість створення успішно функціонуючого дитячого літнього табору мистецтв. Детально вивчивши різні функції, спрямованості і види дитячих таборів можна сказати, що дитячий табір є відкритою системою саморозвитку і саморегуляції, природно впроваджена в соціальну сферу. А також ефективним засобом розвитку соціалізації, гуманізації та виховання дитини. Також було виявлено, що на даний момент в практиці дитячих таборів досить мало педагогічних програм з поглибленим як практичним, так і теоретичним вивченням різноманітних видів мистецтва.

Висновки да розділу I:

У даному розділі досліджені структура, зміст і методи формування культурно-дозвіллевої діяльності дітей, розглянуто значення культурно-дозвіллевої діяльності у творчому розвитку дітей, проаналізовано способи розкриття культури дозвілля людини, розглянуті головні завдання, функції та різновиди культурно-дозвіллевої діяльності дітей, також буладосліджена дозвіллева діяльність дітей молодшого шкільного віку її принципи, особливості та форми.

Протягом довгої історії людства дані питання фігурували в суспільстві. Зараз, нашим завданням як суспільства є вирішення проблеми виховання творчо розвиненої особистості та організація творчого дозвілля дітей молодшого шкільного віку.

За допомогою організації дитячих таборів, можна впоратися із завданням творчого розвитку дітей молодшого шкільного віку. Але на даний момент дитячі табори вимагають належного підходу до організації в них особливої дозвіллевої діяльності для творчого розвитку дітей.

Соціокультурне проектування є дієвим засобом, в якому вдало поєднуються теорія і практика, яка потрібна для організації творчого дозвілля дітей молодшого шкільного віку в проєкті літнього табору мистецтв.

РОЗДІЛ II. АНАЛІЗ ПРАКТИЧНОГО ДОСВІДУ ДІЯЛЬНОСТІ ДИТЯЧИХ ТАБОРІВ: ЗАРУБІЖНИЙ ТА ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД

2.1 Діючі дитячі табори та організації дитячих таборів

Для соціокультурного проектування літнього табору мистецтв для дітей молодшого шкільного віку необхідно розглянути досвід діючих різноманітних таборів і організацій здійснюють дитячий відпочинок і дозвілля. Однією з великих всесвітніх організацій є Міжнародна співдружність таборів.

Міжнародна співдружність таборів (International Camping Fellowship, ICF) включає більше 4300 організацій, філій та індивідуальних учасників з 90 країн світу, об'єднаних бажанням поділитися своїм досвідом і знаннями роботи з дітьми, підлітками та молоддю. Міжнародна співдружність таборів - це всесвітня організація з історією довжиною в тридцять років, що зв'язує фахівців з організації відпочинку дітей та молоді. Велика частина членів Організації з США, Австралії, Канади, Китаю, Росії та Сінгапуру.

Цілі ICF:

- координувати обмін інформацією та досвідом роботи між окремими особами, таборами та організаціями в різних країнах;
- налагоджувати міжнародне спілкування та сприяти здоровому способу життя людей за допомогою організації таборів та активного відпочинку;
- заохочувати організації регіональних та національних асоціацій таборів.

У кожній країні, яка є членом ICF, є посол, який допомагає у спілкуванні та інформаційній роботі. Представники національних та регіональних асоціацій таборів складають асоціативну мережу ICF, яка також працює над зміцненням комунікації зі своїми учасниками та проводить інформаційну роботу.

ICF прагне «об'єднати світ активного відпочинку», а саме всіх тих, хто займається розвитком молоді та дітей в будь-якій частині світу. ICF Connect - місце збору табірної співтовариства по всьому світу.

Програми та послуги, які надає ICF:

- Міжнародний конгрес таборів (ICC). Ці заходи, що проводяться по всьому світу, є знаковими заходами, що демонструють приймаючу країну і присвячені новітній інформації в індустрії табору;

- Міжнародні курси директорів таборів (ICDC). ICF надає високоякісну програму навчання досвідчених фахівців таборів для підвищення знань і професійних навичок. ICDC проводиться щороку в різних країнах;

- Академія ICF розробила серію безкоштовних онлайн і оффлайн освітніх семінарів, призначених для інформування та підтримки міжнародного співтовариства таборів. Його девіз такий: «чим більше ми вчимося один у одного, тим краще ми можемо підтримувати один одного!»;

- Програма нагородження ICF відзначає видатні досягнення спільноти таборів сертифікатами Milestone;

- Стипендіальний фонд Білла Боукера (один з керівників асоціації). Стипендіальний фонд Білла Боукера є частиною зобов'язань ICF щодо надання допомоги лідерам-початківцям та громадам таборів шляхом підтримки їх участі у спеціальних навчальних заходах (зокрема, у Міжнародному конгресі таборів);

- Академічні дослідження служать основою табірної освіти у розвитку молоді. Комітет ICF також організовує дослідницький форум на великих заходах ICF[58].

Отже, можна стверджувати, що міжнародне співтовариство таборів є організацією фахівців, об'єднаних єдиною місією: організацією дитячого відпочинку. Дана організація прагне об'єднати окремих осіб, табори і організації в різних країнах для налагодження та підтримки спілкування і

передачі нової інформації між ними за допомогою найбільш інноваційних способів і методів.

Американська асоціація таборів (AmericanCampAssociation, АСА) є некомерційною організацією в США, а також член міжнародного співтовариства таборів. Це асоціація власників таборів, фахівців таборів та інших осіб, які вже більше 100 років об'єднуються, щоб поділитися своїми знаннями, досвідом і забезпечити якість програм таборів.

З 1948 року АСА пропонує єдину загальнонаціональну програму зовнішньої професійної акредитації для таборів. Згідно з даними АСА, для отримання акредитації, табір повинен відповідати стандартам техніки безпеки та охорони праці. Процес акредитації є добровільним.

АСА налічує понад 12 000 людей і має 23 відділення по всій країні. Місцевими відділами на території Америки, щороку проводяться конференції на додаток до Національної конференції АСА.

Цілі Американської асоціації таборів:

- збагачувати життя дітей, молоді та дорослих за допомогою табірної досвіду. Члени асоціації допомагають дітям розвивати самооцінку, характер, мужність, відповідальність, винахідливість та співпрацю. Якісний відпочинок у таборі сприяє розвитку здорових, емоційних та соціальних навичок, необхідних для того, щоб дитина виросла сильною, уважною та компетентною;

- дати можливість більшій кількості дітей, молоді та дорослих з усіх соціальних, культурних та економічних груп побувати в таборі.

Керівництво організацією здійснюється радою директорів. Нинішнім президентом асоціації є Том Розенберг[57].

Виходячи з цього, можна сказати, що Американський Асоціація таборів є організацією власників і керівників таборів, фахівців та інших осіб, причетних до табірної діяльності, зацікавлених в літніх таборах і аналогічних програмах таборів. Асоціація також проводить дослідження, навчання та

тренінги для сприяння безпечному та здоровому відпочинку в таборах. Ця організація є єдиною, яка проводить акредитацію таборів всіх типів.

NewYorkFilmAcademy є членом Американської асоціації таборів.

В основі Нью-Йоркської Кіноакадемії лежить переконання, що практика з використанням кращих методів і технік кіноіндустрії, набагато ефективніше, ніж роки теоретичних занять. Програми розраховані на дітей і підлітків, готових до інтенсивного навчання у кращих педагогів, лауреатів премій і нагород. Учні можуть вибрати одну з програм табору: кіновиробництво, акторська майстерність, 3D анімацію, написання сценаріїв, цифрову фотографію, радіожурналістику. Програми спрямовані як для самостійних проектів, так і для роботи у групах.

З 1996 року тисячі підлітків та дітей у всьому світі пройшли інтенсивні навчальні програми в Нью-Йорку, Лос-Анджелесі, Бостоні та Орландо. Сьогодні школи NYFA відкриті в більш ніж 10 країнах світу, пропонуючи найсучасніші програми, висококваліфікованих педагогів і новітнє знімальне та монтажне обладнання.

Лекції та практичні заняття часто ведуть знамениті діячі кінематографа. Також у програму академії входять курси: кіновиробництво, режисура, акторська майстерність, 3D анімація, фотографія, мюзикл, журналістика подкастів, ігровий дизайн і графічний дизайн.

Проживають учні в резиденції на Манхеттені, яка знаходиться під постійною охороною. Номери дуже комфортабельні і обладнані всіма сучасними приладами і технікою. У номерах є телевізор, холодильник, мікрохвильова піч, інтернет, кондиціонер і власна ванна кімната. Куратори знаходяться на кожному поверсі і забезпечують суворий комендантський час.

Харчування та проживання не включені у вартість програми і оплачуються додатково в залежності від уподобань. Учні самі організують харчування.

У вільний від занять і зйомок час у дітей є можливість відвідати музеї, взяти участь у бродвейському шоу, побачити пам'ятки міста та багато чого іншого.

Літній курс кіноакадемії не призначений для пасивних учасників. Учні повинні брати активну участь у кожному аспекті семінару. Вони пишуть, режисують, знімають і монтують власні короткометражні фільми, створюють відеоігри і анімацію для своїх персонажів в майстернях академії. Організаційні, лідерські навички та критичне мислення, набуті в процесі створення складних постановок, мають велике значення для студентів академії у всіх їхніх майбутніх починаннях.

Академія постійно розширює програму своїх курсів, щоб йти в ногу з індустрією розваг, яка постійно розвивається[59].

Проаналізувавши дані про кіноакадемію, можна сказати, що цей табір проводиться при діючому навчальному закладі, що є досить стандартною практикою за кордоном, але головною перевагою цього табору полягає саме в практичному навчанні дітей на професійному рівні з найкращою і сучасною матеріально-технічною базою. Також основним в табір є його педагогічний склад в особі знаменитих акторів, режисерів, сценаристів тощо з досить великим досвідом і вміннями. Мені здається що це досить цікавий і новий спосіб педагогічного процесу, який рідко використовується в світі, а в Україні і зовсім ще не використовувався в практиці дитячих таборів.

WhitbyYachtClub, SailingSchool&SummerCamps. Розташовується в містечку Уїтбі в провінції Онтаріо в Канаді. Яхт клуб проводить літні табори для дітей та підлітків від 5 до 18 років, які цікавляться вітрильним спортом, гонками і регатами. Організатори пропонують сім різних програм залежно від віку та рівня підготовки. Табір денного перебування. Протягом двох тижнів, проведених в таборі, діти та підлітки вчаться керувати яхтою, і знайомляться зі справжнім вітрильним братством. В індивідуальному порядку є можливість відвідування тільки на один тиждень. Діти проходять

відмінну практику з підготовки яхтсменів, розвивають у себе сміливість і цілеспрямованість, вчать командній роботі, а також покращують знання англійської мови. По закінченню курсу учасники отримують сертифікати.

Дитяча яхтова програма проходить під керівництвом професійних педагогів на озері Онтаріо. Це красиве місце з особливим кліматом відмінно підходить для яхтингу. Влітку тут тепла, сонячна погода і потрібний вітер.

Так само в цьому році організатори ввели додаткову зміну з цілодобовим перебуванням протягом двох тижнів. Вони орендують готель з комфортними умовами, по дві-три людини на кімнату, недалеко від міста Уїтбі, з чотирьох разовим харчуванням, постійним медичним контролем і охороною. На території площею 4 га розташовані стадіон, майданчики для волейболу, баскетболу, футболу, ігровий майданчик, столи для пінг-понгу, а також пляж.

Програма табору дуже гнучка і може змінюватися залежно від погоди. Оформлена вона з урахуванням вільного часу, який діти можуть провести беручи участь в різних спортивних і розважальних заходах[63].

Таким чином, можна констатувати унікальність даного табору. Вона полягає в тому, що в світі досить мало програм з навчання дітей яхтинному виду спорту, такі програми є, але реалізуються вони в основному на базі додаткових курсів, в той час як даний табір організовує цілодобове перебування дітей. До того ж в цій програмі є так званий «гнучкий графік перебування», що дозволяє розширити коло клієнтів.

ModelUnitedNationsSummerCamps – це літній табір Моделі Організації Об'єднаних Націй. Являє собою тижневий літній табір для дітей та підлітків 9-18 років, які хочуть дізнатися про світові події та роботу Організації Об'єднаних Націй. Дана програма дає можливість розвивати ключові навички і співпрацювати з однолітками, беручи участь в інтерактивних експертних брифінгах, іграх і заходах. Існує онлайн і очна програма. Очний табір

проводиться в п'яти різних містах Америки, а також можна вибрати цілодобове перебування або денне.

Протягом тижневої літньої програми студенти:

- отримають більш глибоке розуміння місії, структури і функцій організації Об'єднаних Націй від навчених координаторів моделі ООН і досвідчених лекторів;

- зрозуміють роль дипломатії та обговорення в міжнародних справах;

- відточують ключові навички моделі ООН, такі як вирішення конфліктів, вирішення проблем та міжкультурна комунікація, беручи участь у публічних виступах;

- візьмуть участь у заходах по згуртуванню колективу і практики цифрової грамотності, дослідженнях і публічних виступах за допомогою індивідуальних і групових заходів;

- вивчать реальні рішення місцевих і міжнародних проблем, пов'язаних з цілями сталого розвитку ООН.

Програма завершується одноденною поїздкою до Нью-Йорка для відвідування штаб-квартири ООН та участі у брифінгах Агентства Організації Об'єднаних Націй. У програмі можуть брати участь діти з різних країн, незалежно від того, чи знайомі вони з організацією Об'єднаних Націй або моделлю організації Об'єднаних Націй[60].

У цьому таборі можна виділити оригінальну організацію програми вона полягає в рольовій грі, в якій діти і підлітки відтворюють роботу Організації Об'єднаних Націй. Її учасники-делегати, спостерігачі, голови та експерти – виступають в ролі офіційних представників країн-членів ООН і міжнародних організацій, які приїхали на конференцію для обговорення порядку денного. Ще одним важливим фактором особливості є можливість вибору перебування в ньому (денне, цілодобове або онлайн).

На території України існує дві організації, які займаються підтримкою і розвитком дитячого дозвілля і відпочинку. Вони входять до складу

міжнародного співтовариства таборів – Асоціація християнських таборів та Асоціація організаторів дитячого оздоровлення, відпочинку і туризму «Люди літа».

Українська асоціація християнських таборів була створена в 1996 році. На сьогоднішній день вона об'єднує церкви з незалежними християнськими таборами, табірними організаціями та окремими християнами. Асоціація християнських таборів є міжконфесійним служінням і частиною глобального альянсу ChristianCampingInternational.

Допомогу асоціація може надати з маркетингом, бухгалтерським обліком, адвокатами, страховими компаніями та іншими питаннями в організації таборів, як нових, так і діючих. Також асоціація проводить різні семінари, тимбілдинги та тренінги.

Щороку асоціація проводить дослідження сучасних методів навчання, організації та проведення таборів, а також тенденцій на ринку відпочинку та туризму.

Асоціація християнських таборів створена для обміну досвідом, вирішення актуальних проблем особистісного розвитку та підвищення якості організації таборів за допомогою онлайн і оффлайн курсів, регіональних і національних конференцій.

Послуги асоціації включають: оренду баз, волонтерство, бази знань, розробку сайтів, обладнання для табору, семінари тощо[4].

Прикладом є табір ОхуСамр, який активно бере участь у діяльності Асоціації.

ОхуСамр УК-християнський творчий табір, спрямований на пошук нових друзів і незабутніх вражень і на всебічний розвиток дітей. Місце проведення-Карпати, Славське.Більшість витрат на проведення табору покривається організаторами та партнерами проекту.

У програму входять 5 днів активного відпочинку і розваг, квести і змагання, екологічний відпочинок, сучасна база відпочинку, шоу-програма,

вечори біля багаття, купання в озері. На території знаходяться студія розвитку, творча майстерня рукоділля, водний парк, пейнтбол, відкритий басейн, музична студія тощо.

Цього року табір розширив свої кордони - організатори проводять табір у Великій Британії та в Німеччині для українських дітей-біженців[61].

Таким чином, можна виділити перевагу даного проекту, вона полягає в невисокій ціні в порівнянні з іншим ринком, на це впливає досить велика кількість спонсорів даного проекту та їх інвестицій. Табір спрямований на всебічний розвиток особистості дитини, на його відпочинок і різноманітне дозвілля.

Існує Асоціація організаторів дитячого оздоровлення, відпочинку та туризму «Люди літа». Основною метою Союзу є захист прав і свобод, задоволення суспільних, економічних, соціальних, культурних, екологічних та інших інтересів її членів та інших суб'єктів у сфері дитячого відпочинку, оздоровлення та дозвілля, а також туристичної діяльності.

Допомога в розвитку і підвищенні якості послуг на ринку дитячого відпочинку, оздоровлення та дозвілля, надання організаційної, інформаційної, методичної, правової та іншої підтримки учасникам спілки.

Завдання асоціації:

- зростання і масштабування якісного продукту-послуг на ринку дитячого відпочинку, оздоровлення та туристичної діяльності;
- обмін досвідом, кращими практиками, алгоритмами, ідеями, контактами, спільне вирішення спірних питань, постановка галузевих цілей і завдань;
- координація спільних зусиль у розробці документації, законодавчої ініціативи з метою лобіювання інтересів учасників на державному рівні;
- юридичний супровід, підготовка юридичних документів, надання юридичних послуг членам асоціації та адвокатський супровід у вирішенні питань в суді;

- розробка системи навчання та підготовки кадрів, мотивації та заохочення персоналу, спрямованих на зниження плинності та дефіциту кадрів;
- створення єдиної навчальної, методичної, інформаційної бази;
- організація спільних бізнес-процесів за запитом-проведення внутрішніх аудитів, спрямованих на підвищення якості послуг;
- проведення курсів з документації, медицини, програмного забезпечення, підвищення кваліфікації та інші спільні зустрічі для проведення навчальних заходів, фестивалів команд, семінарів, конкурсів, обміну досвідом на гідному рівні;
- спільний відпочинок власників і команд (відпочинок з людьми зі схожими цінностями та інтересами, як соціальна мотивація);
- вирішення інших завдань, які будуть визначені учасниками асоціації[3].

Організація «Люди літа» має досить вагоме значення для комерційних таборів в Україні, вона допомагає, представляє і захищає їх інтереси для подальшого поліпшення і зростання цих самих таборів. Також в таку організацію можна звернутися за допомогою на початковому етапі соціокультурного проектування табору.

BigFishAcademy-команда, яка займається організацією проектних англійських дитячих таборів. Це майданчик для особистісного зростання, розвитку емоційного інтелекту і формування життєвих компетенцій. Всі програми розроблені, щоб допомогти дітям відчувати себе, свої думки і дії.

BigFishAcademy є учасником асоціації організаторів дитячого оздоровлення, відпочинку та туризму «Люди літа», а також першим англійським табором України, який є членом Американської асоціації таборів та членом Міжнародної співдружності таборів.

BigFishAcademy-мовні табори для дітей різного віку і з різним рівнем підготовки. Дітей навчають сертифіковані викладачі з США, Канади,

Великобританії, Ірландії та Австралії. Основна мова спілкування в таборі-англійська.

BigFishAcademy на даний момент пропонує кілька різних проектних програм.

Англомовний табір у Карпатах. Проводиться в Україні, Чернівецька обл., с. Мигове, для дітей 8-17 років на 12 днів. Харчування п'ятиразове. А також для дітей, яким необхідно особливе харчування, розроблено індивідуальне меню. На території табору постійне медичне забезпечення, охорона, пожежна сигналізація та тривожна кнопка. Літній мовний табір сприяє підвищенню рівня англійської мови та допомагає подолати психологічний бар'єр.

На території табору розташовані триповерхові дерев'яні будиночки, в яких проживають як учасники, так і вожаті, кімнати на п'ять місць. Також присутні басейн, зона відпочинку з шезлонгами; футбольний, волейбольний та баскетбольний майданчики; роледром; місце для проведення різних концертів і заходів; і недалеко від табору знаходиться ліс для прогулянок і походів.

Програма BigFishAcademy формує у дітей творче мислення; позитивне спілкування; навички роботи в команді; емоційний інтелект; вирішення різних питань; саморефлексію. У таборі діти займаються написанням картин, малюють графіті разом зі знаменитими українськими художниками, моделюють і друкують на 3D-принтері, грають в різноманітні активні ігри, і об'єднуються в команди для створення різних проектів. Щодня спорт і активні ігри на свіжому повітрі: футбол, баскетбол, волейбол, басейн, стрільба з лука, крикет, йога, настільний теніс, ігри з канатами і парашути, веселі естафети.

Проекти для дітей 7-11 років: майстер-класи та активні занурення тривалістю на 1-2 дні (кераміка, бізнес, роботехніка та 3D-принтинг, кемпінг, триатлон, доджбол).

Проекти для дітей 12-17 років: дається один напрямок проекту на всю зміну. Наприкінці зміни діти перед усім табором представляють проекти, (технології, медіа та комунікації, мистецтво та дизайн, бізнес та соціокультурні проекти, івент-менеджмент, ораторське мистецтво).

По закінченню зміни в BigFishAcademy батькам дається докладний звіт про розвиток дитини в англійській мові, психологічному та соціально-поведінковому аспектах.

Зимові канікули в Карпатах. Організовується в Україні, Чернівецька обл., с. Мигове, для дітей 7-17 років, на 8 днів.

У програму включені:

- Англійська-невід'ємний елемент програми;
- Проекти: моделювання та створення фешн колекцій з вживаних матеріалів і старого одягу; малювання світлом; піксельна анімація і багато іншого;
- Майстер-класи: малювання по снігу, снігові скульптури, малювання сніжинками на склі, ловці снів, традиційні українські майстер-класи до Різдва: приготування іглу, виготовлення Дідуха і Різдвяної зірки, колядки, вареники, миловаріння, спорт, лижі, настільні ігри, тайм менеджмент, емоційний інтелект, кулінарія, мозаїка;
- Вечірні заходи: Українське Різдво, талант шоу, вікторини, Різдвяний квест тощо.

Туристичний табір в Барселоні. Іспанія, Барселона, для дітей 10-17 років на 10 днів. Організовується 6 днів захоплюючого міського відпочинку та створення власного влогу, лекції та воркшопи, та 4 дні спортивного та пляжного відпочинку в Коста-Дорада. Спілкування учасників, робота над проектами, екскурсії та інші активності в таборі відбуваються англійською мовою.

В іспанській подорожі діти створюють власний влог про міста Іспанії. Щодня протягом двох годин діти: проводять зйомки, вчаться відеомонтажу,

придумують сценарії і структуру роликів, беруть інтерв'ю у іспанських підлітків, проводять історичні дослідження, вчать планування і бюджетуванню.

В околицях Коста-Дорада організовані водні та спортивні заходи, а також екскурсії та занурення в каталонську культуру. Вечірні розваги: тематичні квізи, турнір з настільних ігор, фотоквест, піжамна вечірка, шоу імпровізацій і шоу талантів.

У BigFish є ще проекти організовані і в інших країнах: Міжнародний літній табір у Туреччині (Туреччина, Бурса, для дітей 9-17 років на 12 днів) і Міжнародний літній табір на Кіпрі (Кіпр, Паралімні, для дітей 11-17 років на 10 днів)[1].

Організація BigFish була взята для розгляду і аналізу, через велику різноманітність проектів, які вони створюють і реалізують. Основна їх спрямованість це іноземні мови, а різна дозвіллева діяльність виступає другорядним фактором.

Дитячий центр «Молода гвардія» - це всеукраїнський дитячий центр при Міністерстві соціальної політики України. Знаходиться в Одесі, на узбережжі Чорного моря, сюди протягом усього року приїжджають діти з усіх куточків країни. Цей табір є одним з найстаріших в Україні. Його історія починається з 1924 року.

Територія табору становить близько 40 га. Тут є: спортивні майданчики, стадіон, кіноконцертний зал на 1000 осіб, автомобільне містечко, водна станція, театр під відкритим небом на 1500 осіб, адміністративна будівля, музична студія, фотолабораторія, творчий будиночок, приміщення для різних гуртків і студій, танцювальний майданчик, бібліотека з читальним залом, інтернет-кафе тощо.

Близько 1500 дітей можуть навчатися в школі, яка функціонує на території табору під час навчального року. Всі 48 класів в школі оснащені сучасними меблями, технічним обладнанням, наочними посібниками тощо.

Табір розміщений в прохолодному і тінистому парку, поруч з піщаним пляжем та містить всесезонно діючі корпуси «Зоряний» (450 місць, по 10 осіб на кімнату) і «Сонячний» (350 місць, по 8 осіб на кімнату), і функціонуючий тільки в літній період «Прибережний» (190 місць, по 10 осіб на кімнату), ще є «Морський», але, на жаль, він пустує з 1998 року - вимагає реконструкції.

З дітьми працюють досвідчені педагоги, студенти та випускники педагогічних вузів України. Харчування п'ятиразове, що складається з натуральних продуктів. У меню присутні сезонні овочі та фрукти. Медична допомога в центрі надається кваліфікованими фахівцями цілодобово.

«Молода гвардія» - це центр сучасного відпочинку, розваг, пошуку і відкриттів для дітей, центр методичної та кадрової підтримки розвитку дитячих громадських рухів і центр громадського становлення дітей.

В даний час діти отримують путівки за державний рахунок. Безкоштовно відпочивають діти соціально незахищеної категорії (сироти, інваліди). Дітям з багатодітних сімей, відмінникам навчання, шкільним активістам, переможцям різних конкурсів надаються пільги [50].

Табір "Молода гвардія" був розглянутий для аналізу таборів за державної підтримки. Перевагою в таборах такого типу є велика кількість пільгових путівок. І до того ж гарантує виконання державних вимог щодо норм і стандартів для дитячого харчування, проживання, оздоровлення тощо.

Підбивши підсумки і вивчивши різні діючі табори та організації в Україні і в світі, можна сказати, що ринок таборів дуже різноманітний. Існує маса профільних і тематичних таборів з різними сферами діяльності, але на даний момент в Україні немає творчих таборів з поглибленим вивченням різних видів мистецтва. Тобто створення засобом соціокультурного проектування такого табору залишається актуальним.

2.2 Аналіз та пропозиції щодо виявлених проблем

Українські дитячі табори формально можна поділити на дві групи. До першої групи можна віднести стандартні дитячі заклади оздоровлення та

відпочинку, що функціонують згідно із законом України «Про оздоровлення та відпочинок дітей»[41]. До статистики Міністерства соціальної політики України[29] входять саме такі заклади.

До другої групи належать проектні табори, найчастіше вони спираються на закон України «Про туризм»[44] і закон України «Про позашкільну освіту»[42]. У цих установах відсутня своя локація, і організовуються вони на базі дитячих центрів або клубів, спортивних установ, мовних шкіл, баз відпочинку тощо.

На даний момент в Україні всього два державних табори: Український дитячий центр «Молода гвардія» і Міжнародний дитячий центр «Артек». Решта-приватні установи, а також установи, що належать регіональним та місцевим радам.

Ціна за дитячий відпочинок досить висока. У 2022 році за десять днів зміни вартість путівки становитиме від 10 000 гривень. Тому, за таку суму батьки вимагають відповідну якість послуг.

Однак, не тільки батьки, а й уряд скаржить на відсутність належної якості послуг. «Концепцію державної соціальної програми оздоровлення та відпочинку дітей на період до 2025 року»[43] затвердив Кабінет Міністрів 26 травня 2021 року.

У розпорядженні уряду про затвердження даної концепції викладені як існуючі проблеми, так варіанти вирішення. Однією з проблем є нестача закладів дитячого оздоровлення та відпочинку, щоб забезпечити всіх дітей в Україні даними послугами. Друга проблема стосується високої ціни путівок, що ускладнює використання цієї послуги.

На даний момент в число майнових об'єктів Державного реєстру[19] для оздоровлення та відпочинку дітей налічується 734 установи. Але, на жаль, не функціонують близько половини всіх представлених таборів. Система установ розрахована приблизно на 480 000 осіб, і задовольняють потреби у відпочинку та оздоровленні всього близько 12% школярів.

Відновлення давно не функціонуючих установ і зведення нових, практично зупинилося, а діючі установи, необхідно модернізувати, перш за все, в матеріально-технічній області.

Якщо табір знаходиться в державному реєстрі, це свідчить про те, що заклад визначено для дитячого оздоровлення та відпочинку, незалежно від форми власності та підпорядкування. За даними BigFishAcademy[46] в Україні існують понад 8000 дитячих таборів, з них понад 90% є приватними, і відповідно не включені до Держреєстру. Оскільки приватні табори функціонують як заклад надає туристичні послуги, батьки не мають право вимагати відповідності всіх норм і правил, які повинні діяти в дитячих таборах.

Останнім часом стали набирати популярність готелі, що організовують свою територію під виїзний табір. Через це деякі готелі починають конкурувати один з одним за великі групи дітей, оскільки це означає, що готель заповнений до кінця сезону. Більшість готелів почали будівництво дитячої інфраструктури-створюються криті ігрові зони, різні об'єкти спортивного типу тощо.

Незважаючи на величезне число діючих установ, що визначаються як дитячі табірні заклади, в їх діяльності є суттєві відмінності. Дитячий відпочинок і туризм в Україні не врегульовано на даний момент.

До того ж, ремонту і модернізації вимагає величезна кількість таборів, включаючи і знамениті «Молода гвардія» і «Артек». Основними причинами низького рівня організації відпочинку дітей в Україні є нестача фінансування, стара матеріально-технічна база, недосконалість системи відбору, підготовки та підвищення кваліфікації фахівців, недосконалість суспільно-державної системи контролю якості роботи цих установ.

У міру зростання популяризації дитячих таборів, все більше число організацій, надають належні послуги. Для споживача вибір закладу, який

може забезпечити безпеку і організувати одночасно освітній і розважальний відпочинок дитини, стає досить складним завданням[16].

Провівши аналіз таборів, можна сказати, що у найближчому майбутньому популярність будуть набирати табори, які поєднують спортивну і творчу складові. Зважаючи на це відсутність різної спортивної інфраструктури: стадіону, волейбольного та баскетбольного полів, тенісних кортів тощо (навіть при відмінній творчій складовій програми) робить дитячий табір менш привабливими на ринку.

Активне зростання популярності набирають сімейні табори. У них беруть участь діти разом з батьками. Табір включає в себе як індивідуальну дитячу програму, так спільне дозвілля дітей з мамами і татами.

Також можна організувати проекти з гнучким графіком змін. Це має на увазі, що дитина може відвідати табірну зміну на будь-яку кількість днів, наприклад, приїхати тільки на вихідні. До того ж організовуючи такий графік, ціна буде не високою, і це посприє розширенню споживчої аудиторії населення з низьким рівнем доходу.

В даний час організатори таборів прагнуть впровадити нові заходи в програму: вейкбординг, вітрильний спорт, робототехніку і моделювання за допомогою Lego, картинг, зип-лайн, тег-регбі, пейнтбол, аквапарки, пляжні кінотеатри, автомобільне містечко, сап - і віндсерфінг, каякінг, дайвінг, страйкбол, скай-парк, стрільба з лука, квест-кімнати тощо.

Проаналізувавши сильні і слабкі сторони існуючих таборів, було встановлено, що організатори прагнуть забезпечити величезну кількість різних заходів. Але, намагаючись впровадити велику кількість розважальних програм, табори спираються на кількість, і зовсім забувають про зміст, що впливає на якість послуг. Також можна виділити такі часті проблеми як молодий персонал, який не завжди має досвід роботи з дітьми; відсутність якісного ремонту, що становить небезпеку для дітей; недолік кадрів по роботі з дітьми, як наслідок неможливість встежити за всіма дітьми.

Запропоновано кроки, які допоможуть реформувати та модернізувати галузь:

1. Провести стандартизацію галузі.

2. Надати можливість таборам як матеріально-технічним комплексам стати об'єктами розміщення, які можуть надавати послуги харчування та проживання дітям, молоді, сім'ям або дорослим відповідно до договору про надання послуг-це дозволить офіційно приймати різні групи, в тому числі і міжнародні.

3. Обов'язково переглянути дуже застарілі норми харчування дітей в таборах[40] в сторону сучасного харчування і дозволити, за бажанням таборів, вводити лінії видачі (так звана «шведська лінія»).

4. Надати таборам державну підтримку у вигляді довгострокових за низькою процентною ставкою кредитів для поліпшення умов перебування дітей, поліпшення інфраструктури та можливості фінансових вливань у розвиток табору в цілому, розробку додаткових програм, навчання та підготовки кадрів.

5. Профінансувати можливість участі представників «Асоціації організаторів дитячого оздоровлення, відпочинку та туризму «Люди літа»» у міжнародних туристичних та профільних виставках з метою поширення інформації серед іноземних клієнтів про табори України та можливості відпочинку іноземних дитячих та молодіжних груп на території України.

6. Розглянути можливість у майбутньому у міжсезоння та низький сезон, проведення масштабних всеукраїнських та міжнародних дитячих та молодіжних фестивалів, спортивних зборів, конференцій, тощо, із залученням усіх таборів та об'єктів розміщення в окремих регіонах. Це дозволить поповнити місцевий бюджет поза туристичним сезоном.

7. На базі громадського об'єднання «Асоціація організаторів дитячого оздоровлення, відпочинку та туризму «Люди літа»», за підтримки держави створити цілорічну всеукраїнську школу вожатих, організаторів та

методистів таборів, яка займатиметься навчанням персоналу таборів, розробкою методичної документації, розробкою цікавих програм з розвитку та дозвілля. Це допоможе таборам отримувати підготовлених і кваліфікованих працівників, проходити підвищення кваліфікації, отримувати якісні методичні розробки, в результаті чого, табір стане більш привабливими для потенційного клієнта.

Проаналізувавши ринок дитячих таборів діючих на території України, можна виділити вагомі проблеми: впровадження великої кількості розважальних програм, що впливає на якість послуг в гіршу сторону, молодий некваліфікований персонал, відсутність якісного ремонту, брак кадрів по роботі з дітьми та велика вартість путівки, яка частіше не збігається з належною якістю наданих послуг. З даними проблемами можна впоратися за допомогою комплексного і чітко розробленого соціокультурного проектування літнього табору.

Висновки до розділу II:

Результатом даного розділу є визначення проблеми з роботи та організації дитячих таборів в Україні, в аналізі ринку існуючих дитячих таборів, виділені характерні особливості роботи кожного з представлених таборів.

Розглянуто табори та компанії спрямовані на розвиток дитячого відпочинку та дозвілля в Україні та світі. А також в рамках дослідження розглянуто специфіку їх роботи та організації різноманітної дозвіллевої діяльності в цих таборах.

Виявлено позитивні та негативні сторони існуючих таборів в Україні, запропоновано допоміжні заходи для допомоги у вирішенні основних проблем та рекомендації для подальшого покращення табірної діяльності в Україні.

РОЗДІЛ III. РОЗРОБОТКА СОЦІОКУЛЬТУРНОГО ПРОЕКТУ ЛІТНЬОГО ТАБОРУ МИСТЕЦТВ

3.1 Обґрунтування проекту

Актуальність проблеми полягає у тому, що в даний час дозвілля є найважливішою сферою соціокультурної діяльності людини, тому суспільство дуже зацікавлене в ефективному використанні дозвіллевої діяльності в соціально-педагогічних цілях. На сьогоднішній день існує досить багато різних форм проведення дозвілля. Дозвіллева діяльність формує і розвиває особистість, а також творчі здібності людини.

Розвиток творчих здібностей є важливою і актуальною на сьогоднішній день проблемою суспільства, яке потребує неординарних творчих особистостей. У дітей творчий потенціал розкривається і розвивається під час дозвіллевої діяльності. Літні канікули є найактивнішим періодом дозвіллевої діяльності молодших школярів, а літній табір - один з найпопулярніших і затребуваних способів організації дозвілля дитини.

В сучасних умовах табір розглядається не тільки як місце, де відбувається оздоровлення і навчання дітей, озброєння певними знаннями, вміннями, навичками, а й розвиток їх творчих здібностей, розкриття потенціалу дітей з метою соціальної активності. Певною мірою це вирішується через організацію літнього табору мистецтв.

Соціокультурний проект літнього табору мистецтв-це чудова можливість розкрити творчі здібності дітей, поповнити знання про різні види мистецтва та об'єднати талановитих, творчих дітей разом. Даний проект включає заходи, що сприяють максимальному розкриттю творчих та інтелектуальних здібностей дітей в різних видах діяльності.

Повна назва проекту: Літній табір мистецтв «Лабораторія мистецтва».

Мета проекту - організація дитячого дозвілля, відпочинку, і зайнятості в літній канікулярний період, а також створення умов для творчого розвитку і самореалізації дітей.

Основні завдання проекту:

1. Створення необхідних умов для організованого дозвілля дітей;
2. Розвиток мотивації до пізнання і творчості;
3. Залучення дітей до різноманітних видів творчої діяльності, до культурних цінностей людства; формування творчого мислення;
4. Створення умов для самовизначення в соціальній, культурній і професійній сфері, творчої самореалізації особистості дитини, введення в світову і вітчизняну систему культури;
5. Створення у дітей навичок комунікації та толерантності;
6. Формувати громадянські і моральні якості, розвивати творче мислення необхідне для практичної діяльності, пізнання, орієнтації в навколишньому світі;
7. Проаналізувати отримані результати і провести оцінку діяльності по завершенню певної творчої діяльності.

Терміни проведення проекту: літній канікулярний період, 4 зміни, кожна по 7 днів.

Місце проведення: табір буде функціонувати на орендованій території готелю, на Західній Україні (місто ще не знайдено).

Цільова аудиторія: діти 6 - 10 років (молодший шкільний вік), батьки учнів, педагоги. Також планується залучення до табору дітей сиріт, з багатодітних та малозабезпечених сімей, дітей біженців.

Кількість учасників: кожна зміна буде вмщати в себе 5 груп приблизно по 20 осіб, загальна кількість дітей за всі чотири зміни 400 осіб.

Спрямованість діяльності, специфіка змісту проекту:

У таборі буде організовано 4 тематичних зміни з різних видів мистецтва: хореографічне, образотворче і декоративне, музичне, театр і кіно. У кожній зміні організована особлива програма. Дана програма передбачає організацію літнього відпочинку дітей в умовах табору цілодобового перебування. Програма реалізується за допомогою комунікативних, творчих,

розвиваючих і рухливих ігор, колективної творчої роботи, індивідуальних творчих завдань, а також різноманітних майстер-класів, лекцій, семінарів з відомими особистостями.

Програма проекту літнього табору мистецтв містить різну творчу діяльність, об'єднує різноманітні напрямки відпочинку і виховання дітей, і за своєю спрямованістю є комплексною.

По закінченню кожної зміни, для підведення підсумків, будуть проведені завершальні заходи (виставка, вистава, концерт), на яких можуть бути присутніми батьки.

Ресурсне забезпечення реалізації проекту:

Обслуговуючий персонал надаватиметься готелем (кухарі, прибиральники, електрики, сантехніки, охорона тощо), медичний персонал – 1 лікар, куратори груп (студенти магістратури творчих спеціальностей) – 10 осіб, вчителі – 12, запрошені зіркові гості для додаткових майстер-класів, тренінгів та семінарів – 8 осіб, організатор проекту – 1 особа, помічник організатора – 2 особи, методист – 1 особа, бухгалтер – 1.

3.2 Умови ефективного управління проектом

Організаційно-правова форма проекту. Для того щоб отримати ліцензію на НВК (навчально-виховний комплекс, дит. сад + школа, сюди ж входять і розвиваючі заняття, і культ. масові заходи, і позакласна діяльність) потрібно досить багато часу, фінансових і кадрових витрат. На стартовому етапі даного проекту це викличе масу труднощів. Оскільки організовуватися табір буде на території орендованого готелю, щоб офіційно продавати путівки, потрібно опрацювати з юристами формальну сторону питання. Є варіанти організації табору без ліцензії.

Приблизна схема може складатися з трьох договорів і виглядати так: спершу реєстрація ФОП, укладення першого договору — агентської, з готелем, який надає послуги з проживання та харчування, а також санітарних норм, охорони тощо. На підставі цього договору можна буде продавати

путівки цього готелю (табору). Далі укладається наступний договір з кінцевими клієнтами для продажу путівок в готель (табір) і надання наших послуг з проведення дозвіллевої програми в даному готелі. Третій договір укладається також з готелем на підставі того, що вони користуються нашими послугами для здійснення дозвіллевої програми на своїй території. Виходячи з цього, клієнти формально купують путівки в готель, де ми організуємо власну програму.

Для ведення такої діяльності при оформленні ФОП потрібно вказати певні КВЕДи. Для більш детального вивчення цієї проблеми і її вирішення необхідно звернутися до фахівця в особі юриста.

Продажі та маркетинг проекту. Для просування буде найнятий фахівець у сфері маркетингу, для розробки маркетингової стратегії разом. Також потрібне створення акаунтів в різних соц. мережах (замість сайту, в подальшому можлива розробка власного сайту табору), роздача листівок, розміщення реклами у метро та в різних соціальних мережах для залучення інтересу клієнтів саме до даного табору. Можна звернутися в школи і різні центри додаткової освіти для розміщення реклами в них.

Цільовою аудиторією при просуванні проекту є батьки дітей, а точніше мами у віці від 26 до 45 років. Досить часто саме в цьому віці у жінок є дитина молодшого шкільного віку (від 6 до 10 років). Дохід середній або вище середнього. Папи вибирають табір дуже рідко.

Запуск реклами слід починати навесні. Витрати для того щоб залучити нового клієнта можна оцінити приблизно в 300 гривень на одну людину. У наступному році якщо дитині сподобається табір, можна буде очікувати повторних продажів, які не зажадають маркетингових інвестицій.

Етапи запуску:

- реєстрація ФОП;
- пошук спонсорів проекту;
- звернення за державною допомогою для проекту;

- розробка концепції табору, опрацювання з методистом програми для табірних змін;

- пошук готелю і укладення договору на оренду;
- пошук кураторів, викладачів і зіркових гостей;
- запуск рекламу;
- навчання персоналу.

У таблицях нижче представлені аналітичні дані по організації проекту літнього табору мистецтв.

Використовуючи метод CATWOE можна провести загальний аналіз проекту літнього табору мистецтв.

Таблиця 3.1

CATWOE-аналіз проекту літнього табору мистецтв

<p>C clients</p>	<p>Хто клієнти? Як проблема впливає на них?</p>	<p>Діти від 6 до 10 років. Програма літнього табору мистецтв реалізує творчі здібності, нові комунікації, розвиває дітей у різних видах мистецтва, культури та пізнання. Батьки дітей займаються пошуком таких програм і платників за послуги.</p>
<p>A actors</p>	<p>Хто ще бере участь у проблемі?</p>	<p>Менеджер проекту відповідає за організаційну діяльність, за злагоджене функціонування у всіх процесах. Співробітники табору (вчителі, педагоги, куратори, відомі особистості) відповідальні за якість послуг, що надаються в сфері</p>

		<p>додаткової освіти (майстер-класів, різних творчих практик) і в культурно дозвіллевій сфері.</p> <p>Адміністрація і персонал готелю, на базі якого організовується табір відповідальні за якість проживання, харчування, охорони і ряду додаткових послуг.</p>
T transform ation	Які процеси порушені?	Головний упор у даному проєкті робиться на практичну діяльність в сфері мистецтв. Це дає дітям можливість максимально реалізувати творчий потенціал в різних видах мистецтва в поєднанні з повноцінним оздоровчим відпочинком, а також сприяє самовизначенню і самореалізації дітей.
W worldvie w	Які глобальні наслідки передбачаються?	Організація даного проєкту дасть місця для працевлаштування вчителів, дозволить студентам набиратися досвіду, для дітей це спосіб розвиваючого і навчального дозвілля. Світ на даний момент вимагає творчих, нестандартно мислячих діючих особистості, так як саме вони визначають майбутній прогрес людства.
O	Хто володіє процесами і має роль у їх вирішенні?	Організатор проєкту та спонсори.

owner		
E Environm entalconst raints	Що може вплинути на кінцевий результат (зовнішні фактори)?	В даний момент великий вплив має воєнний стан в країні.

За допомогою цього аналізу вдалося виявити потенційних клієнтів, як цей проект вплине на них, хто зацікавлений в даному проекті і який вони мають вплив на нього, до яких змін призведе цей проект як для клієнтів особисто, так і для суспільства в цілому, і які зовнішні чинники можуть вплинути на проект в цілому.

Проведемо в таблиці 3.2 аналіз ситуації проекту, використовуючи метод Кіплінга, для виявлення проблем проекту. Використовуючи метод Кіплінга можна виявити основні проблеми організації проекту літнього табору мистецтв і шляхи їх вирішення.

Таблиця 3.2

Метод Кіплінга

У чому проблема?	У пошуку та підборі кадрів
Коли виникла проблема?	На підготовчому етапі створення проекту
Хто потрібен для даного проекту?	Педагоги, вчителі, куратори груп – з вищою освітою бажано педагогічною, кваліфіковані, з досвідом роботи з дітьми, різнобічно розвинені в різних мистецтвах, активні особистості. Відомі особистості (зіркові гості) – повинні бути відомі дітям 6-10 років; які мають досвід у проведенні майстер-класів, тренінгів, семінарів.
Де шукати потрібний	Педагоги, вчителі – в установах додаткової освіти,

персонал?	школах, в різних дитячих центрах. Куратори груп - ЗВО (бакалавр, магістр) бажано творчі спеціальності, також в дитячих дозвіллевих центрах. Відомі особистості –телебачення, інтернет, реклама, різні соціальні мережі.
Чому виникла складність в підборі потрібних кадрів?	На сьогоднішній день важко знайти кваліфікованого, всебічно розвиненого фахівця, який може виконувати активну і багатозадачну роботу.
Як можна впоратися з цією проблемою?	Розмістити оголошення на сайтах з пошуку роботи, звернутися до ЗВО з метою залучення студентів творчих спеціальностей до проходження практики в такому таборі, найняти спеціального менеджера з підбору персоналу.

Провівши даний аналіз, виявлена одна з основних організаційних проблем проекту літнього табору мистецтв – пошук та підбір персоналу по роботі з дітьми. І знайдено рішення цієї проблеми.

Таблиця 3.3

PEST-аналіз проекту

Політичні фактори	Економічні фактори
- зміна у законодавстві країни; - відношення законодавчих та адміністративних органів до підприємницької діяльності (встановлення податкових пільг або пільгових торгових мит, вимоги	- загальна економічна ситуація в країні; - рівень достатку населення; - конкуренти; - можливості надання пільг.

практики найму оподаткування доходів, закон про захист прав споживачів, стандарти безпеки, стандарти на екологічну чистоту, контроль цін і заробітної плати тощо).	
Соціальні фактори	Технологічні фактори
<ul style="list-style-type: none"> - думки і переваги клієнтів; - внутрішнє середовище на підприємстві в загальному; - взаємини з начальством; - культурний рівень населення; - реклама та популярність; - зміни демографії. 	<ul style="list-style-type: none"> - використання нових технологій і програм; - інформація та комунікація, вплив Інтернету; - доступ до нових технологій; - нові способи і методи організації занять.

PEST-аналіз, дав розуміння зовнішніх загроз і можливостей проекту. Аналіз політичних, економічних, соціальних і технічних факторів привів до таких висновків, що керівник даного проекту повинен вміти оцінювати і прогнозувати вплив змін стану зовнішньої політичної, економічної, соціальної і технологічної складової, які можуть абсолютно по-різному позначитися на проекті.

Для того щоб легше було визначитися з подальшими діями щодо проекту, як і в якому напрямку розвивати літній табір мистецтв, потрібно додатково провести аналіз внутрішнього середовища проекту. В даному випадку PEST-аналіз можна доповнити методом SWOT-аналізу, який дає інструменти з'єднання внутрішніх можливостей проекту (сильні і слабкі сторони) і зовнішніх мінливих умов (частково відображених в можливостях і загрозах).

Таблиця 3.4

SWOT-аналіз

Сильні сторони	Слабкі сторони
<ul style="list-style-type: none"> - кваліфікований персонал з вищою педагогічною освітою та досвід роботи у педагогів; - сучасні методи організації занять; - широкий асортимент пропонованих послуг; - чотири унікальних творчих програми для кожної зміни; - запрошені знаменитості в ролі викладачів і наставників; - є пільгові путівки для дітей сиріт, з багатодітних та малозабезпечених сімей, дітей біженців. 	<ul style="list-style-type: none"> - значний вплив фактора сезонності на прибуток; - відсутність постійної реклами; - недостатній досвід; - технічне обладнання орендоване (є ймовірність поломки, що зажадає великих витрат за компенсацію);
Загрози	Можливості
<ul style="list-style-type: none"> - велике число конкурентів; - спад економіки країни, у зв'язку з нестабільним становищем на світовому ринку; - несприятливі зміни в темпах зростання курсу валют; - ризик підвищення податків; - зниження платоспроможності населення; - нестабільна політико-економічна ситуація в країні, у зв'язку з воєнним 	<ul style="list-style-type: none"> - модернізація та розробка нових видів послуг відповідно до нових вимог ринку послуг; - розширення асортименту послуг, що надаються; - організації табору за кордоном; - обслуговування додаткових соціальних груп; - вихід на нові ринки.

станом.	
---------	--

В ході аналізу були виявлені внутрішні сильні і слабкі сторони, зовнішні можливості і загрози. А також було встановлено, що можливості і загрози можуть змінюватися в протилежному напрямку. Наприклад, невикористана конкурентна перевага може обернутися загрозою, якщо її використовує конкурент. Або ж у зворотний бік, успішно усунена загроза може відкрити для проекту додаткові можливості, якщо конкурент не зміг запобігти цій же загрозі.

Таблиця 3.5

Матриця аналізу зацікавлених сторін створення проекту літнього табору мистецтв

Стейкхолдери проекту	Очікування	Ставлення до проекту	Інтерес до проекту	Що проект може дати ЗС	Що ЗС може дати проекту	Вплив на проект (1-10)
Менеджер проекту / замовник	Отримання досвіду і подальша робота керівників	Позитивне	Високий	Результат, популярність, навички керівника	Ідею, план виконання, звітності	10
Спонсори	Отримання вигоди	Позитивне	Високий	Прибуток, популярність	Фінансування	10

Орендо давець	Одержанн яприбутку	Нейтраль не	Середн е	Прибуток, реклама	Орендупри міщення	10
Вчителі, педагог и, куратор и	Отри мання стажу роботи, прибуток	Позитивн е	Високи й	Прибуток, досвідробот и	Послуги в освіті, вихованні та догляді за дітьми	10
Знамени тість	Одержанн яприбутку	Позитивн е	Високи й	Прибуток, реклама	Популярні сть, теоретичн ий і практични й матеріал для дітей	8
Діти та їхні батьки	Задоволен ня потреб	Позитивн е	Високи й	Послуга	Прибуток	8
PR тарекла ма	Прибуток	Нейтраль не	Середн ій	Прибуток	Послуги з організації реклами	7
Менедж ер ресурсів	Прибуток	Позитивн е	Високи й	Прибуток, досвідробот и	Підбірквал іфікованих кадрів	10

Аналіз даної таблиці дає детальне вивчення стейкхолдерів і можливість в подальшому скласти індивідуальну стратегію взаємодії з кожним з них, яка допоможе оперативно виявляти і вирішувати проблеми, попереджати небажані ситуації, спостерігати за взаємодією, коригувати стратегію залучення.

У таблиці 3.6 розглянуті джерела фінансування проекту літнього табору мистецтв, такі як державна допомога, спонсорство в особі великих організацій та компаній (на даний момент конкретних спонсорів не знайдено) є дуже ефективним засобом фінансування проектів даного типу, а також клієнти, які є основним джерелом фінансування даного проекту.

Таблиця 3.6

Джерела фінансування проекту

Вид джерела фінансування проекту	Сума	Відсоток
Спонсори (великі компанії та організації)	1 000 000 грн. (конкретної суми немає)	16 %
Клієнт	4 500 000 грн. (середня ціна путівки 12 500 грн.)	73 %
Державна допомога	700 000 грн. (конкретної суми немає)	11 %
РАЗОМ	6 200 000 грн.	100%

Спонсори та державні органи повинні знати, хто саме і скільки людей залучено до створення проекту, коли і де буде організовуватися проект, маркетинговий план проекту для вирішення того, які шляхи допомоги проекту є найбільш вигідним і доступним на даний момент.

Клієнти дають більшу частину прибутку. Точна ціна на путівку буде виставлятися після державного фінансування та спонсорських вкладень, так як в залежності від суми цих вкладень буде залежати ціна путівки. Так в даній таблиці орієнтовний капітал, який надають клієнти, порахований з урахуванням пільгових путівок 10% від всієї суми клієнтів.

Спонсором можуть бути великі торгові марки, різні дитячі магазини тощо, а також це може бути не одна компанія, а кілька.

За державною допомогою слід звертатися до Міністерства спорту та молоді, Міністерства культури та інформаційної політики, міської та обласної адміністрації (точне місто не визначено).

Таблиця 3.7

Матеріальні витрати на проект

Оренда	2 300 000 грн.
Технічне обладнання	275 000 грн.
Спеціалізоване обладнання	73 000 грн.
Харчування	1 250 000 грн.
З/п співробітникам	693 000 грн.
Реклама та PR	120 000 грн.
Трансфер	19 000 грн.
Страховання дітей	40 000 грн.
РАЗОМ	4 770 000 грн.

Проаналізувавши таблицю джерел фінансування і таблицю матеріальних витрат на проект, можна порахувати прибуток який принесе проект:

Фінансування в загальній сумі	Орієнтовно 6 200 000 грн.
Собівартість проекту	4 770 000 грн.
Прибуток	30% від собівартості проекту 1 431 000 грн.

3.3 Рекомендації щодо подальшого розвитку та поліпшення роботи літнього табору мистецтв

У зв'язку зі станом в країні і з проблемами, якими доведеться зіткнутися при організації, проект потребує заздалегідь підготовленої

фінансової підтримки. Проект прагне стати максимально доступним для різних категорій населення і має на меті організації дозвілля, відпочинку, і зайнятості дітей під час літніх канікул, а також створення умов для творчого розвитку та самореалізації дітей.

В даному проекті табору мистецтв є різноманітні можливості щодо поліпшення:

- розширення і зміна програми (можливість змінювати спрямованість діяльності в таборі, перебування різних вікових груп, можна організовувати сімейні програми і т. д);

- організація змін з різним терміном перебування по 10, 14, або 19 днів;

- організація змін з гнучким графіком, що дозволить приїжджати дітям не на всю зміну, а на пару днів, відповідно це позначається на вартості путівки і розширює коло потенційних клієнтів з низьким рівнем заробітку;

- організація табору за межами України, що дозволить також урізноманітнити програму і приймати дітей з інших країн;

- розширення штату кваліфікованих спеціалістів у різних сферах діяльності;

- організація табору в різні сезони;

- можливість пошуку нових спонсорів, що сприятиме більшому фінансуванню, а відповідно і підвищенню якості послуг, що надаються;

- можливість в подальшому покупки власного приміщення або будівництва нових будівель;

- отримання ліцензій для освітньої діяльності, для надання туристичних послуг, для роздрібною торгівлі тощо.

Висновки до III розділу:

Було проведено аналіз ситуації проекту дитячого табору мистецтв: метод аналізу Кіплінга, PEST-аналіз, CATWOE, SWOT-аналіз, аналіз зацікавлених осіб (стейкхолдерів) створення проекту.

Визначено цілі, завдання та цільову аудиторію проекту. Досліджено актуальність проблеми для створення проекту літнього табору мистецтв, спрямованість діяльності та специфіку його змісту.

Також виведені ресурсне забезпечення проекту, організаційно-правова форма, продажі та маркетинг проекту, а також розроблені етапи запуску проекту літнього табору мистецтв.

Розроблено план ресурсів проекту літнього табору мистецтв, проаналізовано джерела фінансування проекту та матеріальні витрати на проект. А також запропоновані рекомендації для подальшого розвитку і поліпшення роботи проекту літнього табору мистецтв.

ВИСНОВКИ

За підсумками дослідження, згідно завдання і мети даної роботи, підведені наступні результати:

Визначене значення культурного дозвілля в творчому розвитку дітей, структура, зміст і методи формування культурно-дозвілльової діяльності дітей. Розглянуті питання соціалізації, освіти, рекреації, а також інтеграції в культурне середовище дітей молодшого шкільного віку. Розглянуті головні завдання, функції та різновиди культурно-дозвілльової діяльності дітей, також досліджені існуючі принципи та форми культурно дозвілльової діяльності дітей молодшого шкільного віку.

Виявлено всі особливості соціокультурного проектування необхідного для організації творчого дозвілля дітей молодшого шкільного віку. Соціокультурне проектування є інструментом, який вдало поєднує в собі теорію і практику, яка потрібна в проекті літнього табору мистецтв.

Розглянуті та проаналізовані функціонування, специфіка та діяльність діючих дитячих таборів та організації спрямовані на розвиток дитячого відпочинку та дозвілля в Україні та світі. В результаті аналізу були розкриті проблеми діючих дитячих таборів пов'язані з організацією та реалізацією, які існують в Україні на даний момент, а також надані пропозиції щодо виявлення проблем у цих таборах.

Практичним результатом даної роботи став проект, спрямований на організацію дитячого дозвілля, яке сприяє творчому розвитку дитини, шляхом соціокультурного проектування дитячого табору мистецтв, який включає в себе програму з поглибленим вивченням різних видів мистецтва методами дозвілльової діяльності. Проект був обґрунтований та визначені умови ефективного управління їм, а також вирішує актуальну проблему творчого розвитку дітей молодшого шкільного віку і не менш важливу проблему суспільства, яке вимагає неординарних творчих особистостей.

Були запропоновані рекомендації щодо подальшого розвитку та поліпшення роботи літнього табору мистецтв.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Англомовні табори для дітей в Україні URL: <https://bigfish.academy/>
2. Ариарский М. А. Культура досуга как предмет педагогики и прикладной культурологии. С.-Петербург. держ. ун-т культуры та мистецтв. СПб: Это, 2001. 287 с.
3. Асоціація організаторів дитячого оздоровлення, відпочинку та туризму «Люди літа» URL: <https://spu.world/>
4. Асоціація християнських таборів України URL: <https://cciukraine.org/uk/>
5. Бабенко Н. Б. Соціологія вільного часу і дозвілля: навч. посібник. М-во культури і туризму України, Держ. акад. кер. кадрів культури і мистецтв. Київ: ДАКККіМ, 2006. 195 с.
6. Белецька І. В. Вплив організованого вільного часу на становлення особистості учня. Соц. педагогіка: теорія та практика: наук.-метод. журн. Луган. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. Луганськ, 2013, № 1. С. 27-34.
7. Бойко О. П. Культура дозвілля: трансформації та перспективи розвитку у добу глобалізації: автореф. дис. ... д-ра філос. наук : спец. 09.00.04. Харків, 2011. 28 с.
8. Болденко Т. Л. Особенности организации досуга в детских оздоровительных учреждениях и центрах. Сб. науч. ст. М-во культуры Респ. Беларусь, Белорус. гос. ун-т культуры и искусств; [ред. состав: Языкович В. Р. и др.]. Минск: БГУКИ, 2014. С. 281-284.
9. Бочелюк В. Й., Бочелюк В. В. Дозвіллезнавство: навч. посіб. Гуманітар. ун-т "Запоріж. ін-т держ. та муніцип. упр.". Київ: Центр навч. літ., 2006. 207 с.
10. Бровко М. М. Культурна значимість дозвілля в глобалізованому світі. Вісн. Нац. акад. кер. кадрів культури і мистецтв: щоквартал. наук. журн. Київ, 2013. № 2. С. 34-38.

11.Бровко М. М. Мистецтво - гра - дозвілля: культурний потенціал дозвіллевих. Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури: зб. наук. пр. М-во культури і туризму України, Нац. акад. кер. кадрів культури і мистецтв; [ред. кол.: Чернець В. Г. та ін.]. К.: Міленіум, 2013. Вип. 30. С. 66-73.

12.Габора Л. Роль дозвіллевої діяльності у профілактиці дитячої бездоглядності. Рідна шк.: наук.-пед. журн. М-во освіти і науки України. Київ: ПП "Вид-во "Рідна школа", 2009, № 10. С. 35-39.

13.Головина Г. В. Культура досуга и культурное формирование личности. Вестн. Моск. гос. ун-та культуры и искусств: науч. журн. М., 2011. № 1. С. 103-108.

14.Гончар Т. І. Формування комунікативної культури молодших школярів в умовах дозвілля: автореф. дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.06. Київ, 2003. 21 с.

15.Данилюк І. Ягілев І. Школа виховання творчих здібностей В. А. Роменця: витоки успіху. Психологія і суспільство: укр. теорет.-методол. соціогуманіт. часоп. Тернопіл. нац. екон. ун-т. Тернопіль: Тернопіл. нац. екон. ун-т, 2019, № 1. С. 116-122.

16.Денисенко М. П., Геньбач Д. Д. Особливості організації дитячого туризму в Україні. Економіка та держава: наук.-практ. журн. Ін-т підгот. кадрів держ. служби зайнятості України, ТОВ "Редакція журналу "Економіка та держава". Київ, 2019, № 10. С. 46-50.

17.Дік Н. Ф. Організація літнього відпочинку та зайнятості дітей. Київ: Фенікс, 2006. 352 с.

18.Дюмазедье Ж. Досуг как форма духовной деятельности – М., 1995.

19.Єдині Реєстри України URL: <http://єдинийреєстр.com.ua/державні-реєстри/>

20.Жаркова А. Д., Чижикова В. М. Культурно-досуговая деятельность: учеб. для вузов культуры и искусств. под науч. ред. акад. РАЕН и проф. М.: МГУК, 1998. С. 461.

21.Зацепина М. Б. Дополнительное образование и развитие культуры дошкольника и младшего школьника. Сб. науч. трудов «Дошкольное образование: история, теория, практика». МГОПУ им. М.А. Шолохова. М., 2002.

22.Зацепина М. Б. Формирование основ культуры ребенка средствами культурно-досуговой деятельности: автореф.... дис. докт. пед. наук. М., 2005. 44 с.

23.Кірсанов В. Комплексна модель дослідження дозвілля: сутність і шляхи побудови. Вісн. Кн. палати: наук.-практ. журн., Кн. палата України ім. І. Федорова. Київ, 2006, 1996. № 7. С. 40-43.

24.Кірсанов В. Культура дозвілля як предмет культурної політики. Вісн. кн. палати: наук.-практ. журн. Кн. палата України ім. І. Федорова, Кн. палата України ім. І. Федорова. Київ, 2006, 1996. № 1. с. 45-48.

25.Кірсанов В. Основні напрями дослідження рекреації. Вісн. Кн. палати: наук.-практ. журн. Київ, 2004, 1996. № 10. С. 19-23.

26.Кобраева Н. Г. Досуговая деятельность как пространство для формирования основ культуры ребенка. Минск: МОИРО, 2010. 50 с.

27.Культурно-дозвіллева діяльність у сучасному світі: колект. монографія. М-во освіти і науки України, М-во культури України, Київ. нац. ун-т культури і мистецтв; [редкол.: Петрова І. В. та ін.]. Київ : Ліра-К, 2020. 327 с.

28.Куц І. В. Освіта в літньому таборі: авторські програми, заняття гуртків. Харків: Учителю, 2007. 166 с.

29.Міністерство Соціальної Політики України URL: <https://www.msp.gov.ua/>

30.Нагорний Ю. М. Соціологічні дослідження проблем дозвіллевої діяльності: прогр. та навч.-метод. матеріали до курсу. Харк. держ. акад. культури, Каф. соц. педагогіки. Харків: ХДАК, 2004. 100 с.

31.Наказний М. О. Проектування діяльності дитячого оздоровчого закладу: теорія і технологія: автореф. дис. ... д-ра педагог. Наук: спец. 13.00.07. Київ, 2011. 42с.

32.Нікуліна Л. Культуротворча місія центрів дитячого розвитку та дозвілля. Культура і мистецтво: сучасний науковий вимір: матеріали міжнар. наук. конф. молодих вчених, аспірантів та магістрів. М-во культури України, Нац. акад. кер. кадрів культури і мистецтв; [ред. кол.: Литвин С. Х. та ін.]. Київ: НАКККіМ, 2017. С. 105-106.

33.Оборська С. В. Арт-технології в дозвіллевому просторі. Культурно-дозвіллева діяльність у сучасному світі: колект. Монографія. М-во освіти і науки України, М-во культури України, Київ. нац. ун-т культури і мистецтв; [редкол.: Петрова І. В. та ін.]. Київ: Ліра-К, 2020. С. 243-259.

34.Олійник О. О. Диференційовані технології у сфері дозвілля. Культурно-дозвіллева діяльність у сучасному світі: колект. Монографія. М-во освіти і науки України, М-во культури України, Київ. нац. ун-т культури і мистецтв; [ред. кол.: Петрова І. В. та ін.]. Київ: Ліра-К, 2020. С. 259-277.

35.Пашкевич М. Ю. Івент-технології у сфері дозвілля. Культурно-дозвіллева діяльність у сучасному світі: колект. Монографія. М-во освіти і науки України, М-во культури України, Київ. нац. ун-т культури і мистецтв; [ред. кол.: Петрова І. В. та ін.]. Київ: Ліра-К, 2020. С. 278-295.

36.Петрова І. В. Дозвілля як об'єкт соціально-культурного аналізу. Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури: зб. наук. пр.. М-во культури і туризму України, Держ. акад. кер. кадрів культури і мистецтв, Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка; [ред. кол.: Чернець В. Г. та ін.]. Київ: Міленіум, 2008. Вип. 21. С. 83-91.

37.Петрова І. В. Історія дозвілля: проблеми періодизації. Вісн. Держ. акад. кер. кадрів культури і мистецтв: щоквартал. наук. журн. М-во культури України, Нац. акад. керів. кадрів культури і мистецтв. Київ: Міленіум, 2009. № 4. С. 39-43.

38.Петрова І. В. Сутність та особливості становлення індустрії дозвілля/ Культура і сучасність: альманах. М-во культури і мистец. України, Держ. акад. кер. кадрів культури і мистец. Київ: Міленіум, 2009, № 2. нС. 87-92.

39.Позняк Т. М. Розвиток творчих здібностей дитини. Педагогіка і психологія: вісн. АПН України: наук.-теорет. та інформ. журн. Акад. пед. наук України. Київ: Вид-во "Пед. преса", 2015. № 2. С. 66-73.

40.Про затвердження норм та порядку організації харчування у закладах освіти та дитячих закладах оздоровлення та відпочинку: Постанова Кабінету Міністрів України від 24 березня 2021 р. № 305.

41.Про оздоровлення та відпочинок дітей: Закон України від 04.09.2008 р. № 375-VI. Відомості Верховної Ради України. 2008, № 45. ст.313.

42.Про позашкільну освіту: Закон України від 22.06.2000 р. № 1841-III. Відомості Верховної Ради України. 2000, № 46. ст.393.

43.Про схвалення Концепції Державної соціальної програми оздоровлення та відпочинку дітей на період до 2025 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 26.05.2021 р. № 524-р.

44.Про туризм: Закон України від 15.09.1995 р. № 324/95-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1995, № 31. ст.24.

45.Соціально-педагогічна діяльність у сфері дозвілля: проблеми і перспективи: програма всеукр. наук.-практ. конф. М-во культури України, Харків. держ. акад. культури, Каф. соц. педагогіки ХДАК, Каф. соц. педагогіки ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, Каф. соц. педагогіки КЗ "Харків. гуманітар.-пед. акад." Харків. обл. ради; під ред. А. Рижанової ; М-во

культури України, Харків. держ. акад. культури, Каф. соц. педагогіки ХДАК, Каф. соц. педагогіки ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, Каф. соц. педагогіки КЗ "Харків. гуманітар.-пед. акад." Харків. обл. ради; [під ред. А. Рижанової]. Харків : ХДАК, 2014. 26 с.

46. Статті, Блог BigFishAcademy URL: <https://bigfish.academy/news>

47. Стогній В., Алітінська А. Проект літнього відпочинку та оздоровлення дітей. г-та Завуч, 2004. № 13 (199). С.11-12.

48. Ступка С. М. Специфіка художньо-масової діяльності у дитячих таборах заміського типу. Культурологія та соціальні комунікації: інноваційні стратегії розвитку: матеріали міжнар. наук. конф. М-во освіти і науки України, М-во культури, молоді та спорту України, Харків. держ. акад. культури, Нац. акад. мистецтв України; [редкол.: В. М. Шейко та ін.]. Харків: ХДАК, 2019. С. 236-237.

49. Сысоева М. Е. Организация летнего отдыха детей: учеб. метод. пособие. М.: Владос, 1999. 91 с.

50. Український дитячий центр Молода Гвардія URL: <https://www.moloda-gvardiya.com.ua/uk/>

51. Чижиков В.

В. Концептуальные основы технологий менеджмента социально-культурной деятельности. Вестн. Моск. гос. ун-та культуры и искусств: науч. журн.; Моск. гос. ун-т культуры и искусств. М., 2013. № 5. С. 76-82.

52. Шевченко О. Мотивація та ієрархія потреб у контексті рекреаційно-дозвілдової діяльності. Вища шк: наук.-практ. вид. М-во освіти і науки України. Київ: Вища школа, 2013, № 10. С. 59-64.

53. Шкуркіна В. М. Соціокультурний проект як метод управління. Культура та інформаційне суспільство XXI століття: матеріали всеукр. наук.-теорет. конф. молодих учених. М-во культури і туризму України, Харк. держ. акад. культури, Акад. мистец. України, Ін-т культурології [ред.кол.: В. М. Шейко та ін.]. Харків: ХДАК, 2010. Ч. 1. С. 56-57.

54. Шматко М. О. Розвиток творчих здібностей молодших школярів. Культура та інформаційне суспільство XXI століття: матеріали всеукр. наук.-теорет. конф. молодих учених. М-во культури і туризму України, Харк. держ. акад. культури, Акад. мистец. України, Ін-т культурології, Упр. культури і туризму Харк. обл. держ. адмін.; [ред. кол.: В. М. Шейко та ін.]. Харків: ХДАК, 2012. С. 89-90.

55. Яковлев О. В. Сучасне соціокультурне проектування у національному часопросторі культури. Вісн. Нац. акад. кер. кадрів культури і мистецтв: щоквартал. наук. журн. Київ, 2018. № 2. С. 47-50.

56. Яременко Л. Реалізація функцій організації дозвілля і формування творчих здібностей особистості в позашкільній освіті. Рідна шк.: наук.-пед. журн. М-во освіти і науки України. Київ: ПП "Вид-во "Рідна школа", 2015, № 5/6. С. 62-66.

57. AmericanCampAssociation URL: <https://www.acacamps.org/>

58. InternationalCampingFellowship URL: <https://icfconnect.net/>

59. NewYorkFilmAcademy URL: <https://www.nyfa.edu/>

60. ModelUnitedNationsSummerCamps URL:
<https://learnmodelun.com/pages/model-un-summer-camps-2022>

61. Oxycamp UK, Творчі Християнські Табори URL:
<https://oxycamp.org/oxycamp-uk/>

62. TomRosenberg, president/ceo, biography. AmericanCampAssociation URL:
<https://www.acacamps.org/about/leadership/tom-rosenberg-president-ceo-biography>

63. Whitby Yacht Club, Sailing School & Summer Camps URL:
<https://www.wycsailingschool.com/>